

COLOFON

Rosmalla (ISSN 0925-2894) wordt vier keer per jaar uitgegeven onder eindverantwoording van het bestuur van de Heemkundekring Rosmalen.
Heemhuis 'Mariënwater'
Berlicumseweg 8 5248 NT Rosmalen
Postbus 64 5240 AB Rosmalen

www.heemkundekringrosmalen.nl
info@heemkundekringrosmalen.nl

Bestuur Heemkundekring Rosmalen:

- Rien van Grunsven, voorzitter
- secretaris, vacature
- Henda Pennings, penningmeester
- Wilma van Creijl, bestuurslid
- Carin Bruggeman, bestuurslid
- Kitty van der Doelen-Crane, notulist

Werkgroep Redactieraad 'Rosmalla':

- Harry Coppens
- Gerrit Mol
- Frans Vos
- Krien van Hirtum, (lay-out en tekstverwerking)

Productie:

- Druk: Nextprint B.V. Rosmalen

Losse rummers:

- € 5,50 per uitgave

Distributieadres:

- Harry Coppens
Stationsstraat 8 5241 EE Rosmalen,
Tel.: 073-5218349

Kopijadres:

- Heemkundekring Rosmalen
Postbus 64 5240 AB Rosmalen
- info@heemkundekringrosmalen.nl

Ledenadministratie:

- Henda Pennings
Vliertwijksstraat 4c
5249RH Rosmalen

Iedere auteur draagt persoonlijke verantwoordelijkheid voor zijn of haar artikel. Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd tenzij bronvermelding plaatsvindt.

JAARGANG 19 - NUMMER 4 DECEMBER 2009

Inhoudsopgave

Pagina

<i>Redactie</i>	Voorwoord	2
<i>Thea v.d. Biezen</i>	Oorlogsverhaal	2
<i>Werkgroep-interviews</i>	Rusmollese Portretten (4) Richard Voets	9
<i>Antoine de Visser</i>	De Pastorie van de St. Lambertus	12
<i>Jo Versteijnen</i>	De Aa een rivier met een korte naam maar met een lange historie	16
<i>Harry Coppens</i>	Brood op de plank	22
<i>Gerrit Mol</i>	Pastoor Jan de Nijs: Le curé et le pipe	23
<i>Corrienne Schijvens-van Hassel</i>	Zandhazendurp van toen	25
<i>Harry Coppens</i>	Voor u gehoord (54)	34
<i>Sponsorpagina</i>		36

Foto omslag:

Maart 1876, overstroming in Rosmalen aan het begin van de vroegere Tweeberg, tegenwoordig Burg. Jonkheer von Heijdenlaan. Deze boerderijen, "De Schaapstal" en "Tivoli", stonden ongeveer bij de huidige spoorwegovergang in een gebiedje dat vroeger "Tivoli" werd genoemd.

Voorwoord

Allereerst wil de redactie van Rosmalla in dit nummer stilstaan bij het overlijden op 4 oktober j.l. van Ad, “broer” Tibosch. Ad is ongeveer vier jaar lid geweest van de redactie en we mogen met recht stellen: een bevlogen Rosmalenaar. Vooral op het historische sportieve vlak lag zijn belangstelling, maar ook het “natte” Rosmalen had zijn voorkeur. Ad kende veel Rosmalenaren en veel Rosmalenaren kenden Ad. Hij was een bijzonder prettig mens om mee samen te werken. We wensen zijn beide kinderen veel sterkte toe, Ad drukte een groot stempel op hun leven. Dat bleek ook bij de bijeenkomst in het crematorium. Zo vlak voor de feestdagen kunt u met deze Rosmalla nog eens gezellig in Rosmalense verhalen duiken! We zijn er weer in geslaagd een gevarieerd nummer samen te stellen, kijk maar naar de inhoudsopgave. Dank aan de inzenders. Laat eens horen wat u er van vindt en nog liever: klim in de pen of neem contact op met een van de redactieleden. Zij zijn graag bereid uw verhaal op te tekenen. Goede feestdagen!

De redactie

Oorlogsverhaal van Thea van der Biezen

Bij toeval kreeg ik dit verhaal van Thea in handen. Ik heb haar bezocht en gevraagd mij toestemming te geven het te plaatsen in de Rosmalla. Zij stemde in mits het hele verhaal en niet dat alleen bepaalde fragmenten zouden worden geplaatst.

Harry Coppens

WERELDOORLOG 1940 - 1945

Herinneringen aan:

Bezetting, Bevrijding en Vuurlinies te Rosmalen 1944/ 1945.

Ja, ja. die oorlog; met z'n allen zaten we in heel Rosmalen ± 5 jaar onder de knoet van de Duitsers: ‘t vorderen van je fietsen, je radio’s, je paarden etc. ...je alles; o, en dan vanaf de hoogste klas van de lagere school de verplichte Duitse taal met alle naamvallen in “Das Buch”. Op straat ‘t steeds aanhoren van de strijd- en marsliederen van de in pittig tempo marcherende soldaten, o.a. “Denn wir fahren, denn wir fahren gegen England, England...Ahoy” Om over die hartstochtelijk hard klinkende woorden nog maar niet te spreken: “Sieg Heil” met de rechterarm omhoog gericht..

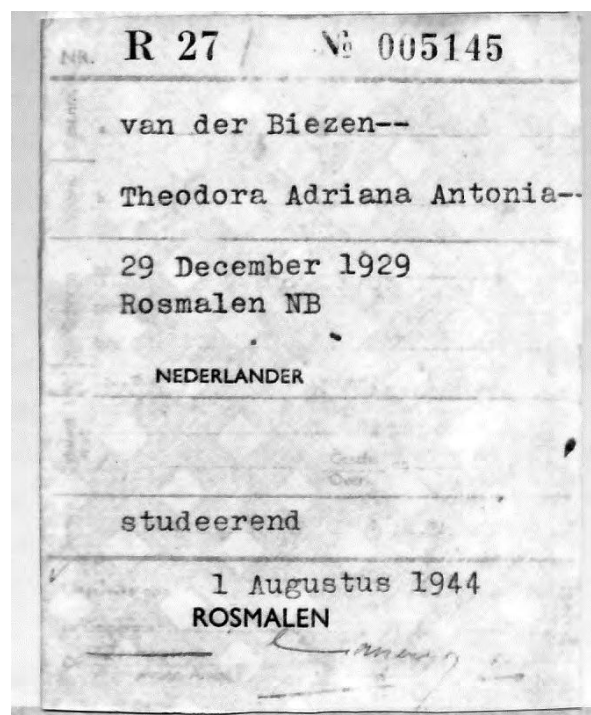
Echter heel zachtjes, zodat de Duitsers het niet konden horen, zongen wij, jonge mensen:

”Nederlandje, is gevallen door verraad, want die Engelsman, die kwam alweer te laat....en die Rotmof, die ploert, die op kleine landjes loert.Nederlandje is gevallen door verraad.”

We hadden ons landje lief, we droegen lichtgevende speldjes, waarop :”Je maintiendrai!!”

Op de lange duur begonnen die oorlogsjaren sleurverschijnselen te vertonen met die “Ausweis”-persoonsbewijzen, Wehrmacht, pamfletten, Nederlandse Unie, “Rosmalen voedt Den Bosch en d’n halven Bosch” de distributiekantoren, de Voedselvoorziening, de stamkaarten met bonnen voor brood, versnaperingen, tabak etc..., ‘t verplicht verduisteren van ramen en grote kopspijkers onder de schoenen.

Maar nu, juni 1944, begint er schot in te komen: onder leiding van Generaal Eisenhower landen onze geallieerden o.a. in Normandië om zo, stapje voor stapje, de door de Duitsers bezette gebieden in Europa te bevrijden. Via Arnhem, Eindhoven etc....komen ze stootje voor stootje oprukken naar ons aller “6000 zielen tellende” dorpje Rosmalen. Immers lang hadden we uitgekeken naar ‘t moment eens van de Duitsers



Het paspoort van Thea van der Biezen.

verlost te zijn.

Ja vanaf dit moment begon 't dus menens te worden....tegelijkertijd echter komen we allen tesaam dichterbij de Vuurlinie en via de geheime zenders wisten we precies tot hoever de geallieerden al gevorderd waren: "Hier radio Oranje! "De Engelsen naderen Grave, 't gaat goed!" Maar de volgende dag luidde radio Oranje: "Onze geallieerden zijn teruggeduwd tot..."etc... Af en toe kwam er ook 'n berichtgeving door van Koningin Wilhelmina om ons van uit Engeland hier aan te moedigen. Ook de stemmetjes van Beatrix en Irene vanuit Canada klonken soms door radio Oranje!

Naar 'n geheime zender luisteren was ten strengste verboden, je kon er voor worden opgepakt.

Onze radio, ja jullie weten dat ik geboren en getogen ben in de Kruisstraat op F8 (tegenwoordig is dat nr. 30)....onze geheime zender dus zat in 't bakhuis ingebouwd tussen de oven en 't plafond van de duiventil!!! In de vloer van die duiventil had mijn familie 'n houten luikje aangebracht om langs deze weg met

enige burens naar de geheime zender te luisteren, maar dat luisteren ging niet zómaar, er moesten tevoren immers maatregelen genomen worden: voorzichtig rondkijken of er geen Duitsers in de omgeving en was de baan vrij, dan "patrouilleerden" mijn broer Henk en ik ieder op 'n andere hoek van ons huis, zodat, indien nodig, we tijdig konden waarschuwen.

Vanaf september 1944 voelde je heel sterk de geallieerden dichterbij komen: beschietingen, schuilkelder in en uit, men waagde zich nog nauwelijks op straat uit angst, dat de kogels je raakten en de in de weiden lopende melkkoeien werden daardoor voortijdig in de stallen geplaatst.

't Werde spannend, het front naderde, waardoor mensen uit Nuland en 't Heeseind moesten evacueren naar onze zijde van het kruispunt richting Rosmalen dus. Zo werd ieders huis een huis voor velen, alle mensen waren bereid elkaar te helpen. Zo voegden verschillende gezinnen zich bij ons; we waren met 40 personen. waaronder 'n pasgeboren tweeling en 'n vrouw die half ver-

land was. Wanneer de sirenes gierden konden we allen tesaam vluchten naar één van onze 3 schuilkelders: 1 huiskelder en 2 kelders op 't erf. Daarnaast doken in ons gezin al geruime tijd 2 burgemeesters onder: de heer Theunissen uit Nuland en Baron van Nispen tot Sevenaer uit Mill, elk met 'n schuilnaam. Zo herinner ik me nog de papieren van de heer Theunissen: " van den Heuvel, tuinman."

Ook was Japie, 'n jongetje uit Amsterdam, nog steeds bij ons : die bij ons terecht was gekomen via de arme kinderruitzending-Amsterdam; via Pastoor van der Meijden op de preekstoel in de Lambertuskerk werd gevraagd, wie zich kon opgeven voor 'n kind om het zes weken te laten aansterken.

Máár ...wat deed "onze Japie"? Japie wilde niet terug naar Amsterdam en bleef met toestemming van zijn ouders en goedvinden van mijn ouders geen 6 weken maar 6 jaren bij ons. Vanaf zijn negende tot zijn vijftiende jaar!

Ja, en zo ontving ons tijdelijke pleegbroertje dus o.a. ook zijn Pl. H. Communie in de Lambertuskerk; Japie beleefde zijn oorlogsbevrijding dus in de Vuurlinie van Rosmalen in Noord Brabant. Verder waren er in die tijd bij mijn ouders vele onderduik-studenten uit Nijmegen, Tilburg en Amsterdam, die op hun beurt weer familie of vrienden waren van huisarts Hanegraaf-van der Colff, de burgemeester en kapelaan Egbert Dekkers.

Ja, los van de gruwelijke oorlogssperikelen gingen onder ons, broertjes en zusjes, de puber-en adolescentie tijd daardoor ook wel met enige charme gepaard; 't waren onze ouders tenslotte, die de eerste en de laatste zorgen droegen voor het geheel.

Maar a propos... we hadden 't immers over die Vuurlinie: de sirenes loeiden steeds vaker; granaten door de lucht...sssjjúúúwww...plof. Op die momenten dacht ik vaak: "ik hoop zo'n



Ons hele gezin: de familie van Joh. Th. van der Biezen met vrienden én de knecht(helemaal rechts) op 'n rustig oorlogsmoment. (Thea is het meisje met de witte kniekousen.)



Spelevaren op onze "Karreput", nog juist voordat er mijnen gedropt werden. Op de achtergrond de Nulandse kerk, die later door de oorlog verwoest werd.

oorlog nooit meer mee te maken."

Buiten 't kaartspel binnenshuis kwamen we op dit moment niet meer aan buitenshuize ontspanningen toe; geen zwemmen of spelevaren meer in onze "Karreput", omdat de daarbij behorende bossen intussen bezaaid waren met landmijnen. Voor de veiligheid werd 't steeds stiller in de Kruisstraat en 't waren de mannen, die verder en verder in hun huizen wegcropen uit angst alsnog door de Duitsers te worden opgepakt.

Zo vergeet ik nooit de begrafenis van Marinus van der Donk, woonachtig in de Kruisstraat; Marinus was een jonge man, die fietsend naar Nuland tussen 't Heeseind en de spoorlijn bij Nuland door 'n Duitser werd doodgeschoten, triest. Ja...en hoe moest Marinus na enkele dagen begraven worden, nu er geen mannen zich op straat durfden te begeven?

Marinus hoorde, vanuit die zijde van de straat bij de parochie Nuland, terwijl wij, aan deze zijde vanaf 't Kruispunt richting Rosmalen, bij de parochie Rosmalen hoorden.

Mijn 2 zusjes van ongeveer 20 en 21 jaar heb-

ben toen met paard en kar, waarop de kist, al lopend weerskanten van 't paard, Marinus naar het kerkhof gebracht. Op de terugweg, bijna thuis, moesten ze vanwege het granaatvuur dekking zoeken tegen 'n dijk.

Deze manhaftige daad van mijn zusjes heb ik altijd zeer moedig gevonden.

Zo herinner ik me op dit moment iets anders, doch het staat in geen vergelijk met het hierboven beschrevene; mijn vriendin en ik gingen in die tijd eens op 'n zaterdagmiddag biechten in de Lambertuskerk. Te voet op onze heenweg zagen we op afstand, ergens tussen de Kruisstraat en Brugge 2 heel dikke Duitsers met lange jassen aan en hun geweren over de schouders tussen de haag en de weg patrouilleren, terwijl wij, 15 jarige meisjes, tegen elkaar zeiden:

"Ze lijken op beren", zeg, waarop we tot overmaat van ramp onze giechellach niet tot stilstand kregen en o, o, o, als ze ons eenmaal daar aangekomen maar niet zouden doodschieten.

Je begrijpt wel, dat wij beiden 't er zeer benauwd van kregen. Goddank konden we ons nog

net op tijd beheersen en op de terugweg waren die 2 Duitsers gevlogen.

Met beetje naderen we nu half oktober 1944: de kelders beginnen voor 'n groot deel onze vaste slaap- en verblijfplaats te worden.

't Oorlogsfront verplaatst zich, vanaf Grave, steeds dichter en dichter naar de Kruisstraat. Granaatinslag na inslag. Tussendoor houden mijn ouders de omgeving zorgelijk in de gaten, in de verte zien ze huizen branden en dan weer sssjjjúú de kelder in, terwijl 4 Duitse soldaten, met handgranaten achter hun riemen, mee naar binnen lopen: ze zijn duidelijk bang, ze voelen, dat 't einde nadert. Met onze veertigen bidden we vol overgave, elkaar vasthoudend, dat we toch maar niet getroffen worden..De Duitsers bidden in hun taal hardop mee en even later vertrekken ze weer. Och, laten we eerlijk zijn, velen onder hen hebben "den Krieg" ook niet gewild; het was op de eerste plaats der Führer, die dictatoriaal de hele wereld wilde veroveren en door zijn voorspiegelingen en valse beloften de nazi's achter zich aan kreeg.

O, dat vervloekte nazisme.

Nog geen 5 minuten na die bewuste 4 Duitsers lopen de eerste Tommies onze kelder binnen met netten en bostakken over hun helmen; tjonge wat waren we blij, dat die vier vertrokken waren, want hoe anders zou die confrontatie zijn geweest.

Bij het zien van onze bevrijders liepen we de kelder uit,- alsof n.b. de oorlog voorbij was!- om voor ons huis te zwaaien naar de Engelse soldaten met hun petten scheef op 't hoofd, diep in hun carriers gezeten, op weg naar het dorp Rosmalen. Leve de 53 rd Welsh Division!!

Vriendelijk keken ze ons aan en o, we waren nu bevrijd! Echter nog geen tien tellen later werden we met z'n allen geëvacueerd naar 't kamp in Nistelrode, uit voorzorg tot behoud van ons leven. Immers niemand beter dan onze bevrijders op 22 oktober wisten, dat we in de enorm gevaarlijke vuurlinie zaten.

Ons huis was niet afgebrand, maar wel zwaar



'n Mirakel dat onze boerderij, in 1903 gebouwd door mijn opa Hendrikus van der Biezen, de 4 grote voltreffers overleefde.

beschadigd door vier voltreffers, waardoor 8 van de 16 koeien om 't leven kwamen; enkele van de overlevende koeien leefden verder met 'n halve staart en stukken uit de billen. Bij ons huis sneuvelden ook 2 Duitse soldaten.

Na 1 week mochten we vanuit Nistelrode weer huiswaarts keren.

Intussen was Rosmalen ook bevrijd en we zagen dat alle dode koeien waren begraven op 't akkerland tegenover ons huis aan de andere wegzijde; de 2 Duitse soldaten waren netjes naast elkaar gelegd, iets dichterbij weg en huis. Vele jaren heb ik die 2 graven verzorgd: vriend of vijand...we zijn tenslotte allemaal mensen. Een van hen heette Richard Schmidt, de naam van die andere ben ik helaas kwijt. In latere tijden zijn ze in mijn aanwezigheid opgehaald, waarbij ik alle gegevens van hen voor hun familie meegaf.

"Nooit geen oorlog meer!" bleven we zeggen; oorlog voeren is en blijft afschuwelijk; zo ook waren lichtkogels en zweefvliegtuigen toch weer wat anders dan die zwaar ronkende bommenwerpers in de nacht.

"Wat zullen ze nou weer gaan bombarderen?" zeiden we. En even later zag je, door die gevechten boven je hoofd, brandende vliegtuigen naar beneden komen.

Nu, na 50 jaar, ben ik onze Nederlandse strijd-

krachten, ondergrondse verzets strijders en alle geallieerden nog steeds dankbaar voor onze herwonnen vrijheid. Ja, zelfs zó dankbaar en blij, dat er nog maar weinig ruimte voor haatgevoelens over is.

22-23 Oktober....we dachten ineens volledig bevrijd te zijn, mááár... dat viel ons allen lelijk tegen. Natuurlijk, we waren wel van die Duitse druk verlost en stonden vanaf dat moment gelukkig niet meer onder censuur, we konden in de buurt met elkaar weer converseren over wat we wilden, zonder afgeluisterd te worden en de radio was niet meer “geheim”. Ook de gesprekken met onze bevrijders verliepen aangenaam: met de Engelsen en later de Canadezen en de Polen. Al gauw leerden wij burgers, hordend en stotend enige woorden; immers wie graag spreekt zoekt net zo lang naar verstaanbare woorden totdat hij ze gevonden heeft.

‘t Volgende er even tussendoor: opvallend was ‘t in die oorlog, dat we bij elke nieuwe inkwartiering óók 40 soldaten in huis hadden: de soldaten in ‘t achterhuis en de officieren in de kamers van ‘t voorhuis; zo ging dat! Te beginnen bij de 40 Nederlandse huzaren tijdens de mobilisatie in 1939, daarna steeds opnieuw de Duitsers met op ‘t einde van de bezetting de “deserteurs” en later, na 22 oktober, steeds opnieuw, voor lange tijd, de geallieerden dus, die telkens na ‘n bepaalde tijd enkele dagen “op verlof” mochten in Brussel.

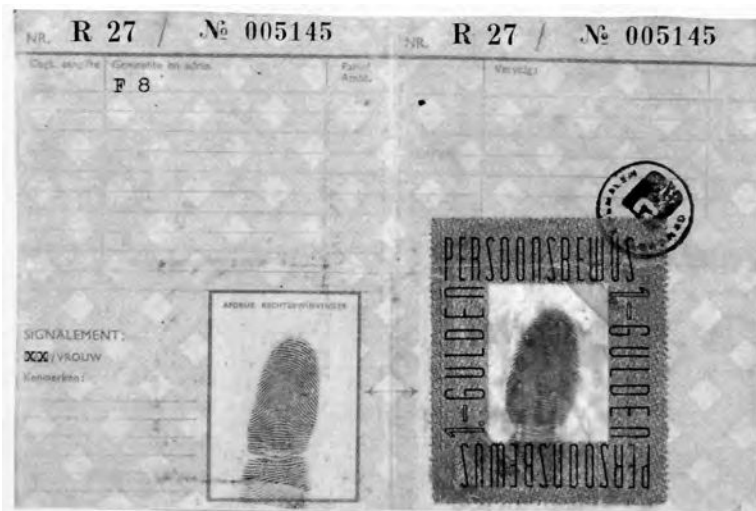
Zo lagen bij ons na de bevrijding ook “The Royal Engineers, die in de polder de opgeblazen bruggen kwamen vernieuwen; en zeker om nooit te vergeten: de R.A.F. (the royal air forces) die tevens op ons weiland op de hoek van het kruispunt hun “airport” hadden! De soldaten met de blauwe pakken en baretten, die met hun rust gevende verkenningsvliegtuigen de vorderingen vanuit de lucht in de gaten hielden. Zo had waarschijnlijk de Kruisstraat voor het eerst en tevens

het laatst ‘n luchthaven en wij kinderen genoten ter plekke van ‘t dalen en opstijgen!

Met de verandering, vijand-geallieerde, veranderden tegelijk ook de liederen; ‘t klonk nu allemaal veel meer ontspannen! En dolgraag zongen we mee: My Bonny is over the Ocean....My Bonny is over the sea etc...and “Irene good night, Irene good night, I see you in my dream!” Ik was toen 15 jaar oud, dus je begrijpt, dat ik ‘t woord “treasure” vaak te horen kreeg! Ook het Poolse woord “kochanie” (lieverd) klonk steeds prettig bij me in de oren!

Maar zoals ik reeds eerder zei, echt bevrijd waren we niet. Aan onze zijde bleven de geallieerden n.b. nog ‘n half jaar met de Duitsers aan de overzijde van de Maas vechten. Kanonschoten over en weer...‘t bleef suizen door de lucht, en opnieuw weer kelder in en uit, want waar zouden ze vallen? Schuin tegenover ons huis stonden kolossale tanks met de zware kanonspijpen naar de Maas gericht. Tezamen met m’n broertje Thonny en Japie, keken we naar die grote oorverdovende gevaarten, waaruit huls na huls op de grond viel.

Om dan nog maar niet te spreken over die angst-aanjagende vliegende bommen, die gaten als



Vingerafdruk van Thea van der Biezen t.b.v. het verplichte paspoort..

kraters in de grond sloegen. Eens zagen we, voor het huis op de bank zittend zo'n heel laag overvliegende bom met brandende staart, horend en stotend, richting Berlicum gaan. De brandstof was op, hij viel in de buurt van Cou-dewater. In die jaren zat ik in Den Bosch op school, maar uitgesproken dat jaar bleef ik thuis, omdat mijn moeder bang was, dat...de bom, eenmaal Rosmalen gepasseerd nog in Den Bosch kon vallen. Na de algehele bevrijding terug op school bleek, dat dit zo met veel bezorgde ouders van die kinderen was gegaan. Die V-1 en V-2 waren nare uitvindingen; angsten nog 'ns angsten.

Och, we hadden thuis wel veel materiële schade, maar geen gezins- of familieslachtoffers, we waren er gelukkig nog allemaal. Maar de doden en andere getroffen en in onze buurt en 't hele dorp Rosmalen verdrotten ons zeer. Ze zijn tot op de dag van vandaag in mijn herinnering gebleven.

Op 5 mei 1945 is het dan echt zo ver: nu zijn we allemaal en hélemaal bevrijd in Nederland !!

De Duitse munitie is op en Hitler pleegt zelfmoord. De Koningin, haar kind.....en kleinkinderen keren in ons landje terug!!

We zijn echt...echt ...echt bevrijd! Hiep, hiep hoera....'t Wilhelmus kan weer gezongen worden. Dat was feesten geblazen!!

Ook in ons gehele dorp Rosmalen; de danstenten kropen uit de grond, de vlaggen uit, praalwagens door de straten en ook in alle café's werd er gezellig gedanst. De wederopbouw moest nog wel beginnen, maar nu was het feest met alle mensen tezamen....de oorlog en dat "knoetgevoel" was weg.

Nu, na 50 jaar, heb ik dat bevrijdende gevoel nog, waardoor ik steeds weinig ruimte voor vijandelijke haatgevoelens behouden heb; daarnaast ben ik echter de geallieerden al 'n halve eeuw extra dankbaar gebleven!!! En "My Bonny .."blijf ik met hen meevoelen:

My Bonny is over the Ocean,
My Bonny is over the Sea,

My Bonny is over the Ocean,
O. bring back my Bonny to me
Bring back. o bring back,
O bring back my Bonny to me, to me
Bring back,o bring back my Bonny to me to me
Bring back, o bring back,
O bring back my Bonny to me

Last night when I lay on my pillow,
Last night when I lay on my bed.
Last night when I lay on my pillow,
I dreamed that my Bonny was dead...
Bring back, o bring back ,
O bring back my Bonny to me, to me...
Bring back, o bring back
O bring back my Bonny to me."

Geschreven in 's-Hertogenbosch, juli 1994



*Thea van der Biezen ten tijde van de
Bevrijdings-Dansvloer in de jaren veertig.*

Rusmollese Portretten (4): Richard Voets

Rusmollese portretten

Niets zo mooi als het lezen van verhalen over en door echte Rosmalenaren over “ons eigen durpke.” Het lijkt de redactie van Rosmalla dan ook een leuk plan om in ons blad een serie te beginnen waarin Rosmalenaren vertellen over hun eigen leven, nu en vroeger. Dat idee is niet nieuw: zo’n jaar of vijf, zes geleden nam de heemkundekring het initiatief om een serie interviews af te nemen en die te publiceren in het toenmalige Rosmalens Nieuwsblad, en later in de Bossche Omroep. Ria Beekers-Pennings, Marijke van der Leest-Pennings, Zus van de Plas-van Zuylén, Ger Vugs en Peter der Kinderen gingen aan de slag. Zij allen gaven Rosmalla toestemming om de serie opnieuw uit te brengen. Via ons blad worden ze dan in alle eeuwigheid bewaard! U houdt er natuurlijk bij het lezen wel rekening mee dat sommige gebeurtenissen wel gerelateerd zijn aan de tijd waarin de gesprekken plaatsvonden!

De redactie

ROSMALEN AAN ZEE !

Deze keer zijn we op bezoek bij Richard Voets en zijn vrouw Charmaine. In hun gezellige huis zit Richard na een paar bakken koffie al gauw op zijn praatstoel.

Hij is geboren op 24 oktober 1946. Hij is de jongste zoon van Willem Voets (bijgenaamd de Blauwe Hoorn) en Jans Kuypers. Er waren in het gezin 10 kinderen. Zijn moeder was nagenoeg blind. Richard werd als jongste verwend en werd nagenoeg opgevoed door zijn zusters. Zijn vader had in die tijd een loonbedrijf en boerde er nog wat bij.

Het bedrijf en het woonhuis waren gevestigd op Bruggen 31 a, een doodlopend stukje zijweg van Bruggen, dat later Garstlandweg werd.

Richard weet daar nog een mooi verhaal over te

vertellen: "Die zijstraat van Bruggen moest in die tijd van Burgemeester Mazairac een andere naam krijgen, omdat het eigenlijk niet bij Bruggen hoorde. Op een dag stond er een bordje met "Zeediijk" op de hoek van ons straatje. Daar was

vader het absoluut niet mee eens. Hij stapte naar het gemeentehuis en zei tegen de burgervader: "Wat prakkezeerde nou toch! We wonen hier nie in Amsterdam. Als het bordje morgen nie weg is doe ik het zelf". En aldus gebeurde. Sinds die dag heet de straat Garstlandweg omdat er op het land wat daar achter lag, gerst werd geteeld.

Hij ging bij de nonnen naar de bewaarschool (kleuterschool). Richard vertelt over een bijna traumatische belevenis:

Op een dag zou er een man op de speelplaats optreden, door wat kunstjes te vertonen met een aapje. Aan de kinderen werd gevraagd om een paar centen mee te nemen voor de voorstelling. We moesten het geld vooraf aan de zuster geven, maar ik was vergeten geld mee te nemen. Dus mocht ik van de zuster niet naar de voorstelling kijken: ik moest me maar omdraaien met mijn gezicht naar de muur. Mijn buurmeisje Ria van Uden stond naast me en vond dat zo zielig, dat ze twee centers in mijn handen drukte. Ik riep tegen de zuster dat ik toch geld had. Et zowaar, ik mocht me weer omdraaien en meekijken naar de voorstelling!" Over de Zusters van Liefde gesproken.

Richard speelde veel rondom het huis. Op zijn zevende ontdekte hij de tractor. Van zijn vader mocht hij daarmee op het erf rondrijden. Richard: "Ik was nog niet groot en sterk genoeg om bij de pedalen te kunnen. Maar daar had ik iets op gevonden: ik zette de tractor in de ver-



snelling en draaide het contact om. De tractor liep dan vanzelf en ik hoefde alleen maar te sturen. Om te stoppen draaide ik gewoon het sleuteltje om en ik stond stil! Op een dag was Grèt Schippers met zijn zoon Ardi op het erf een muur aan het metselen. Ze stonden op een steiger toen ik met de tractor aan kwam rijden. Maar doordat ik het sleuteltje iets te laat omdraaide kon ik niet op tijd stopper en reed de hele steiger ondersteboven. Grèt en Ardi konden zich nog net aan een steigerpaal vasthouden."

De St.Jozefschool komt in beeld. Richard heeft daar les gekregen van meester Dirks, meester Westerlaken, meester Eggenhuijzen, meester Heijmans, meester Pennings en meester van Iersel. Enkele namen van klasgenoten zijn: Henk v. Druenen, Rini Baars, Gerard Nieuwendijk, Jopie v. Lokven, Albert Beekveld en Ad Hartogs (het Koentje). Met deze laatste had Richard op een dag een goed idee: "Wij wilden wel misdienaar worden. Want volgens ons had dat veel voordelen: lekker vrij van school en flink aan de miswijn. Dat zagen wij wel zitten! We hadden er al dagen voorpret van gehad. Dus dan maar eens naar kapelaan Vogels. Maar we hadden aan een stuk de slappe lach en kwamen niet meer bij: hadden wij even een goed idee! Maar misdienaar worden was zo over. Kapelaan Vogels schatte de situatie goed in en zei: "Als we ooit eens misdienaars tekort komen dan zal ik nog wel eens aan jullie denken, maar nu kan ik jullie niet gebruiken." Een man met visie!

Een herinnering aan zijn jeugd was ook de wekelijkse gang naar de fritestent en de snoepwinkel van Nel de Gruijter (Nel Plèk).

Richard: "Op zondag kreeg ik van onze Jo 50 cent zakgeld. Daar kocht ik bij Nel Plèk een zak frites (10 cent) met mayonaise (5 cent) en een fles Gazeuse (van 35 cent) van. Op de fles zat statiegeld, maar als je die ter plekke leegdrank hoefde je geen statiegeld te betalen.

Nel hield je dan wel in de gaten, want nam je de fles mee, dan kostte dat haar geld. Ik zag Nel steeds kijken en werd daar zenuwachtig van, dus was het snel de frites opeten en de fles leegdrinken. Iedere zondag was ik misselijk!"

Zijn broer Jo was hem heel dierbaar, want dat was ook degene waar hij zijn zakgeld van kreeg. Toen die trouwde met een meisje van de Maaskant, werd daar uiteraard ook het feest gevierd. Richard was daar nog nooit geweest en voor het eerst zag hij zoveel water. "De zee, eindelijk zie ik de zee!" riep hij uit. Dat de zee nog veel groter was dan de Maas, kon hij toen nog niet bevatten.

Richard had veel belangstelling voor paarden, daarom ging hij op zondag wel eens helpen bij de rijvereniging St. Lambertus om de paarden te verzorgen. Richard vertelt: "Daar liep ook een merrie, Crafty, die pas een veulen had gekregen. Ze had zoveel melk dat het er spontaan uitliep. Een paar opgeschoten jongens, waaronder Piet van Berne, zeiden tegen mij: "Weet je dat je daar zo sterk als een paard van wordt, als je dat drinkt?" Dat wilde ik natuurlijk ook wel. "Als je daarvan drinkt, krijg je van ons een gulden".

Zo sterk worden als een paard en op de koop toe nog een paar weken extra zakgeld, dat was gauw verdiend! Dus ging ik met open mond onder Crafty hangen en de melk was nog lekker ook. Die gulden was snel verdiend! Maar of ik daar ook sterk van ben geworden, betwijfel ik."

Na de lagere school ging Richard naar de Landbouwschool in Berlicum. Na twee jaar had hij het daar wel gezien en stopte hij met school. Thuis hadden ze een chauffeur op de grondkar nodig. Hij heeft daarmee toen voor een steenfabriek gewerkt.

Later ging hij ook met een dragline en bulldozer werken. Hij is bijvoorbeeld een jaar in de kost geweest dicht bij de Franse grens.

Inmiddels had hij zijn vrouw Charmaine Crane leren kennen. Daarvoor heeft hij nog de hulp nodig gehad van Driek v. Pinxteren. Richard: "Ik kwam Charmaine regelmatig tegen bij de familie van Pinxteren. Driek zei op een gegeven moment tegen mij: "Zoude nie eens een afspraak met dat meidje maken, want die komt hier alleen maar voor jou". Dat was mij nog niet opgevallen maar ik volgde zijn raad op en we kregen verke-

ring!" Ze trouwden, gingen in een flat aan de Jan Heymanslaan wonen, waar hun dochter Rebecca en hun zoon David geboren werden. Later zijn ze verhuisd naar de Kruisstraat.

Toen ze op de Kruisstraat woonden kwam Richard op een dag van zijn werk thuis en zei tegen Charmaine: "Ik heb ontslag, genomen, ik wil dit werk niet mijn hele leven blijven doen. Ik ga voor mijn eigen beginnen." Hij begon met een winkelwagen in de wijk 't Ven. Toen hij op een gegeven moment tijdelijk met een andere kleinere winkelwagen reed, omdat de andere in de reparatie was, is hij daar nog bijna mee vergelukt. Richard: "De winkelwagen was voorzien van een accu en bij slecht en koud weer was die snel leeg. Ik belde toen naar mijn vrouw en die moest de winkelwagen naar huis slepen. De eerste keer had ik vergeten te vertellen dat de winkelwagen maar 15 tot 20 km per uur liep. Charmaine gaf gas en reed "full speed" over Bruggen naar huis. Ik zag links en rechts de rand van de dijk op me afkomen. Door te claxonneren kon ik haar laten stoppen, en zijn we toch heelhuids thuisgekomen". Richard heeft de winkelwagen vijf jaar gehad. Toen kwamen er

steeds meer supermarkten en wegens die zware concurrentie moest hij stoppen.

Richard heeft daarna nog twaalf jaar bij het varkensbedrijf Bovar gewerkt, als chef kraamkamer. Geleidelijk aan is hij ook zelf varkens gaan houden en daarom verhuisden ze in 1985 naar de Hustenweg in Empel, waar ze nu nog wonen. Daar bouwden ze een prachtig, modern varkensbedrijf op. Vanwege lichamelijke klachten van Richard heeft zijn vrouw Charmaine het bedrijf voortgezet. Door de komst van nieuwbouwwijk De Groote Wielen had hun bedrijf aan de Hustenweg geen toekomst meer en waren zij genoodzaakt om hiermee te stoppen.

Maar samen met zijn vrouw geniet hij van het leven. Hij houdt van koken en samen met Charmaine bezoekt hij ook vaak rommelmarkten. Hij heeft wat dieren om het huis zoals paarden, eenden, ganzen, kippen enz. Maar de grootste hobby zijn zijn kleinkinderen Britt, Brent, Ginger en Ruben, die vaak bij opa en oma zijn. Richard zou nog wel een krant kunnen vullen met zijn belevenissen. Dit is slechts een selectie uit zijn verhalen, die wij u zeker niet wilden onthouden.



De Garstlandweg, een zijstraatje van Bruggen, waar het ouderlijk huis (voorlaatste links met wit dakpannel) van Richard stond. Foto uit 1955.

De Pastorie van de St. Lambertuskerk (1)

Antoine de Visser

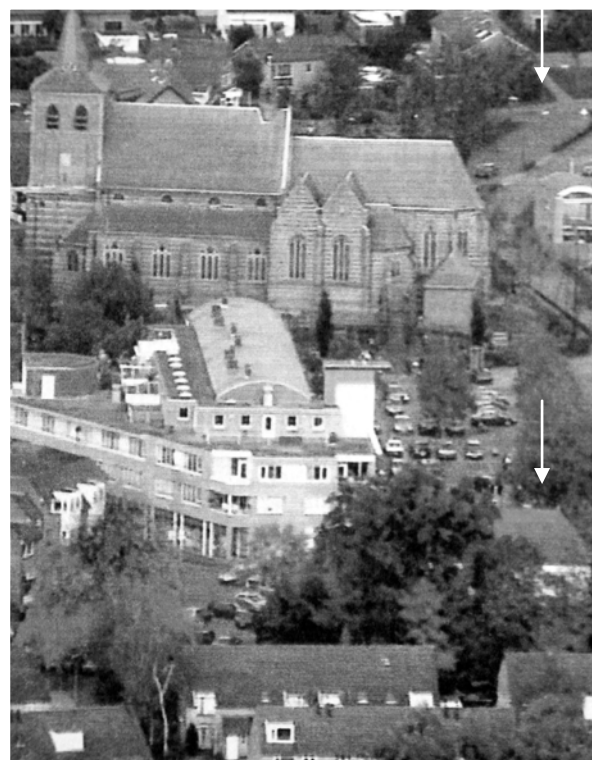
Het is bijna sporadisch dat je wat kunt vinden van dit gebouw: de Rosmalense Pastorie.

Wat ik na lang zoeken op diverse plaatsen en dankzij verschillende personen bij elkaar heb kunnen krijgen, wil ik nu hier bijeen brengen. Mochten er lezers zijn, die aanvullingen weten, dan hoop ik dat ik die mag ontvangen. Ik houd me aanbevolen. (aplmdevisser@home.nl)

Het gebouw staat nu kadastraal vermeld als: Rosmalen, H-2715

Eigenaar: R.-K. Parochie H. Birgitta - Huidige functie: pastorie - Grootte: 2222 m² - Bouwjaar XV / XVI- Oorspronkelijke functie: pastorie (?) - Status: Gemeentelijk monument.

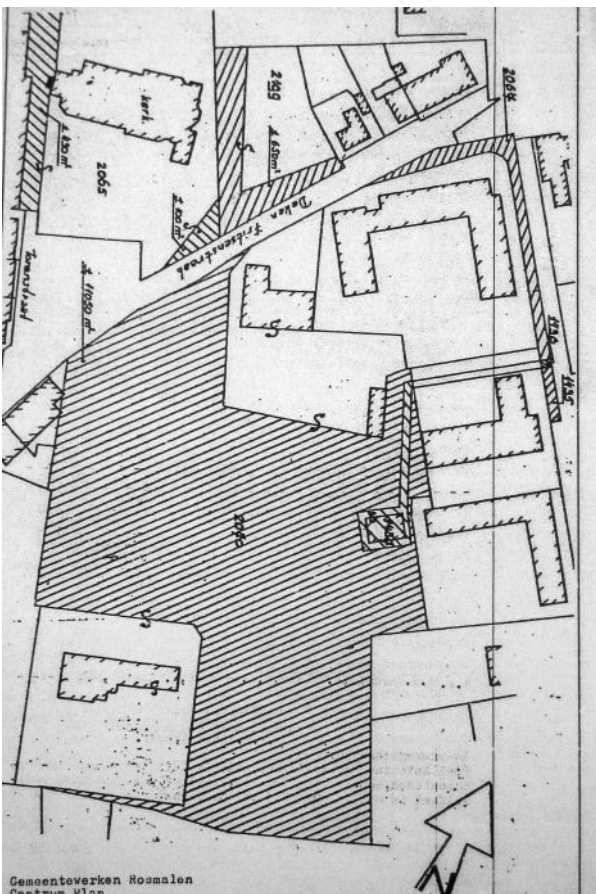
Nog niet zo lang geleden hoorde ik van iemand, dat de pastorie oorspronkelijk niet bij de kerk hoorde, want er is een grote afstand (ca 155 meter) tussen beide gebouwen. Bovendien zijn er geen zichtlijnen die de gebouwen verbinden, was zijn redenering en conclusie. Inderdaad kan ik zijn opmerking begrijpen als je nu, anno 2009, naar de situatie kijkt. Er is zoveel afgebroken en tevens neergezet in de kom van Rosmalen, dat je het 'zicht' volkomen bijster bent.



Daarom is het goed om vanuit de lucht de situatie van 1981 naast die van 2009 te leggen. En direct wordt het duidelijk: we zien de zichtlijnen op de linkerfoto tussen de pastorie (gebouw onder witte pijl) via een pad lopen naar waar toen de Deken Fritsenstraat doorliep tot de Dorpsstraat. Die overstekend gaat het pad verder tot het kerkhof en de sacristie. Op de rechter luchtfoto is de situatie van nu te zien. (Onder witte pijl), wat verscholen achter bomen is de pastorie. Het complex 'Marktstaete' blokkeert het zicht grotendeels. De verhoogde ingang van de parkeergarage (niet te zien op de foto) verstoort de zichtlijnen extra.



Maar ook vanaf de grond is de situatie van destijds te zien als we een oude foto van de kerk bekijken. De pastorie uitlopend volgen we het pad tot aan de Deken Fritsenstraat (van toen). Daar stond de fotograaf, die deze foto van de kerk maakte. Vanaf de kerk naar de pastorie kijkend kreeg je in die tijd het volgende te zien. Ook weer een totaal ander beeld, dan we nu hebben als we bij de St. Lambertuskerk staan. Het pad vanaf de kerk loopt rechtstreeks naar de pastorie, verscholen achter enkele bomen. De zichtlijnen waren toen nog aanwezig.



Het hele gebied tussen de pastorie en de kerk behoorde in het verleden tot de Parochie St. Lambertus. Op dit terrein werden later aan de oostkant (rechts) het klooster voor de Zusters van Schijndel gebouwd met tuin, de Mariaschool (meisjesschool), waar nu Van Meeuwenhof staat en de kleuterschool. Aan de noordzijde (rechts naast de kerk) stond de gymzaal, waar nu het gebouw 'Lambertusterp' en een parkeerterrein liggen. Aan de westkant (links van de kerk) de St. Jozefschool (jongensschool), waar nu de Vredenburgpassage te vinden is. Het gebouw 'Marktstaete' op de Markt, nog eens extra versterkt door de hoge ingang van de parkeerkelder onder het gebouw en het hele parkeerterrein er naast, hebben de zichtlijnen op de kerk vanuit de pastorie praktisch volledig laten verdwijnen. Zelfs het terrein achter de pastorie, waar nu de Pastoriestraat ligt, behoorde toe aan de parochie. Praktisch het hele gebied is in de jaren 80 van de vorige eeuw, toen R. Pans burgemeester van Rosmalen was en P. Berkers pastoor van de St. Lambertusparochie, overgegaan naar de gemeente. Deze kaart is een 'kadastrale' kaart. De getallen die er in of bij percelen geschreven staan worden in het Kadaster vermeld. Deze instelling geeft zo aan alle onroerende goederen in een gebied een beschrijving en een beeld. Onder Lodewijk Napoleon werd be-

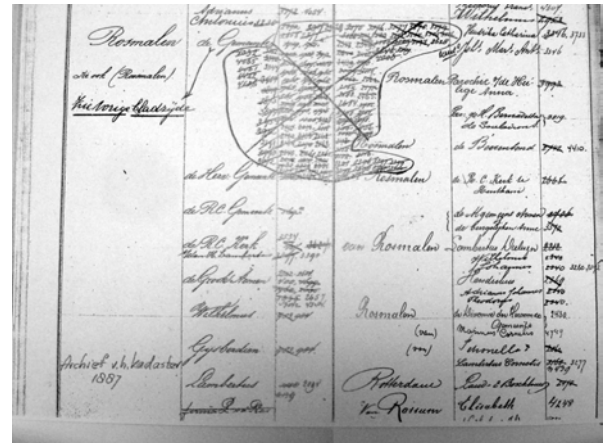
gonnen met de opmeting van het gehele koninkrijk, omdat de taxatie die men tevoren hanteerde was verouderd en aanleiding werd tot vele klachten. Onder Koning Willem I werd het werk, dat stil was komen liggen, op dezelfde wijze voortgezet. In 1831 was het voltooid en in 1832 kon het kadaster voor het eerst gebruikt worden voor de belastingheffing. Ook wordt het kadaster gebruikt voor het maken van uitbreiding in een gemeente, aanleg van wegen, enz.

De grondslag van de kadastrale boekhouding wordt gevormd door het kadastrale perceel, dat wordt aangeduid door vermelding van gemeente, sectie en nummer. Door verdeling van een perceel worden nieuwe nummers gegeven. Zo vind je op de kaart hierboven bij de pastorie staan: 2070 (in 1981), terwijl ik begon met het kadastrale nummer van nu (2009): 2715. Dat is één van de redenen dat het moeilijk is om zomaar op een oude kaart naar een nummer te zoeken. Je zult stap voor stap achteruit moeten werken om het juiste perceel te kunnen vinden. Daarvoor heb je uit het oud Archief van de Gemeente Rosmalen de kadasterboeken nodig. En daar zit je dan te zoeken om de juiste stappen terug te kunnen maken.

Om een idee te geven hoe deze kadastrale nummers zijn opgeschreven in die kadasterboeken van de Gemeente Rosmalen, heb ik een stukje van een bladzijde uit 1887 afgebeeld (rechts boven). Er wordt aardig wat geschreven en later doorgehaald, omdat het nummer wordt veranderd. En dat kan om allerlei redenen zijn; bijvoorbeeld door samenvoeging van twee percelen of juist door deling van een perceel grond.

Werd er dan niet geprotesteerd toen het Centrumplan ten uitvoer kwam? Maar natuurlijk.

Het Parochiebestuur van St.Lambertus schreef in mei 1992 hierover:





“Nu de invulling van de markt duidelijke contouren krijgt, ervaren wij hoe pijnlijk de relatie tussen twee historische gebouwen in de dorpskern is aangetast. Ondanks alle goede bedoelingen van zichtlijnen merken wij nu reeds dat het ‘even oversteken van kerk naar pastorie’ niet meer mogelijk is.”

In een schrijven van juni 1992 wordt gesteld: “Van de mondelinge belofte van de gemeente dat de samenhang tussen kerk en pastorie in stand blijft, blijkt in de praktijk weinig. In elk geval is de directe loop naar verwachting volledig verstoord en blijft er voorlopig een visuele relatie zichtbaar boven de verhoging van de kelder. Ook de ingang van de kelder (parkeergarage ‘Marktstaete’) is voor de pastorie neergelegd. In het kader van het huidige bestemmingsplan heeft de pastorie de functie van openbaar bijzonder gebouw ten behoeve van religieuze, sociaal culturele en openbare functies.”

Ook de Heemkundekring schreef in juni 1992 een protestbrief aan het College van B. en W. Daarin meldde ze kennis genomen te hebben via ‘Brabants Dagblad’ en weekblad ‘De Molen’ van de plannen aangaande het centrum van Rosmalen en schreef verder: “Een duidelijk NEEN moeten wij laten horen met betrekking tot Uw plannen aan de zuidzijde van de Markt, alwaar volgens de perspublicaties voor de pastorie woningen gebouwd gaan worden. Van oudsher is er een vrij uitzicht geweest tussen de pastorie aldaar en de St. Lambertuskerk. Ze hoorden en horen bij elkaar.

Ook bij de verplaatsing van de Markt bleef die eenheid bewaard, zij het ten koste van de fraaie oprijlaan.

De geplande bebouwing aan de zuidzijde maakt een radicaal einde aan de eenheid pastorie-kerk.

Bovendien komt daardoor de monumentale pastorie wel erg in de verdrukking tussen de reeds bestaande en geplande hoogbouw.

Wij vragen U dringend deze plannen te herzien, waardoor de historisch gegroeide eenheid tussen twee monumenten (pastorie en kerk) bewaard blijft.”

Literatuur:

- L.H.C. Schutjes, ‘Geschiedenis van het Bisdom ’s-Hertogenbosch’; 1872
- Ir. H.Boekwijt, ‘Waardestellend onderzoek: Markt 1 Rosmalen’; masart 2008
- M.Bimmel en A.G.Oldenmenger, ‘Rosmalen, Markt 1’BAAC bv; mei 2004
- Archief Parochie St. Lambertus, Rosmalen
- Stadsarchief, ‘s-Hertogenbosch

De Aa een rivier met een korte naam maar een lange historie

Jo Versteijnen

Over enkele jaren komt er (misschien) een Rosmalense Aa. In juli 2009 hebben staatssecretaris Huizinga en minister Cramer het tracébesluit omlegging Zuid-Willemsvaart van Den Dungen naar de Maas bij Empel ruimtelijk vastgelegd.

Naast deze omlegging van het kanaal wordt er ook gewerkt aan het zogenaamde Dynamisch Beekdal. Dat betekent dat parallel en ten oosten van de nieuwe Zuid-Willemsvaart ook een ecologische verbingszone gaat komen, de Rosmalense Aa.

Hintham was altijd al bekend met de Aa, met zijn overstromingen bij hoog water en ook met stankoverlast door vervuiling “stroomopwaarts”, maar voor Rosmalen is het een compleet nieuw gegeven. Het moet een ecologische verbingszone worden zodat dieren zich gemakkelijker kunnen verplaatsen in de steeds dichter bebouwde natuur. Waar komt deze rivier eigenlijk vandaan en wat weten we over deze Aa ?

Ontstaan

De Aa is een laagland rivier en vindt haar oorsprong in de hooggelegen gronden nabij het Limburgse Meijel. Het afvloeiende water komt via watertjes en slootjes bijeen, waardoor de rivier wordt gevormd.

De ouderdom van de Aa is moeilijk te bepalen. Mogelijk is ze ontstaan na de laatste ijstijd ongeveer 10.000 jaar geleden.

Het Aa-dal is gelegen in de zogenaamde “Centrale Slenk” evenals het Dommeldal.

De centrale slenk is een verzakt gedeelte tussen twee breukranden, de breuk van Sterksel en de peelrandbreuk. De rivieren Rijn en Maas hebben in verschillende tijden grote hoeveelheden grind en zand afgezet in deze slenk, waardoor er nog

meer bodemdaling kwam. (gewicht).

De slenk werd geleidelijk weer opgevuld en het landschap werd in de loop van vele eeuwen gevormd onder invloed van de ijstijden (smeltwater), de zee en de wind welke zandruggen vormden. Nabij de breukranden is tot op de dag van vandaag nog de “werking” in de bodem. Soms wordt er een lichte aardstreek geregistreerd.

De vanouds slingerende rivier de Aa met haar zijbeken dient om het overvloedige water, dat afkomstig is van de hooggelegen zandgronden, af te voeren. In de loop van de eeuwen werd de bedding van de rivier steeds verplaatst tengevolge van de stroming van het water, de vorming van stuifduinen en door het ingrijpen van de mens zelf.

Aanvankelijk woonden de mensen op de hoger gelegen plaatsen (donken). Toen de bevolking toenam moest er meer grond voor landbouw en veeteelt komen. Deze werden in de lager gelegen streken gevonden (beekafzettingen).

De jongere geschiedenis van de Aa is eigenlijk de geschiedenis van wat de mensen van toen dachten over en deden met de Aa.

Vaarweg

Eens is de Aa een belangrijke verkeersader geweest tussen 's-Hertogenbosch en Helmond.

Kwartierschout Jhr. Marcus van Gerwen, die ook drossaard en schout van Helmond is geweest, had plannen bedacht om de Aa te maken tot de grote waterverbinding tussen

's-Hertogenbosch en Luik. In 1573 had Philips de Tweede, als hertog van Brabant, aan Helmond octrooi verleend tot het bevaarbaar maken van de rivier de Aa. Door de oorlog tussen Spanje en der Republiek der Nederlanden werd de uitvoering van dit octrooi een tijd verhinderd. Pas in 1623 werd een plan opgesteld. In 1627 kon men beginnen met de sluis welke in Aarle-

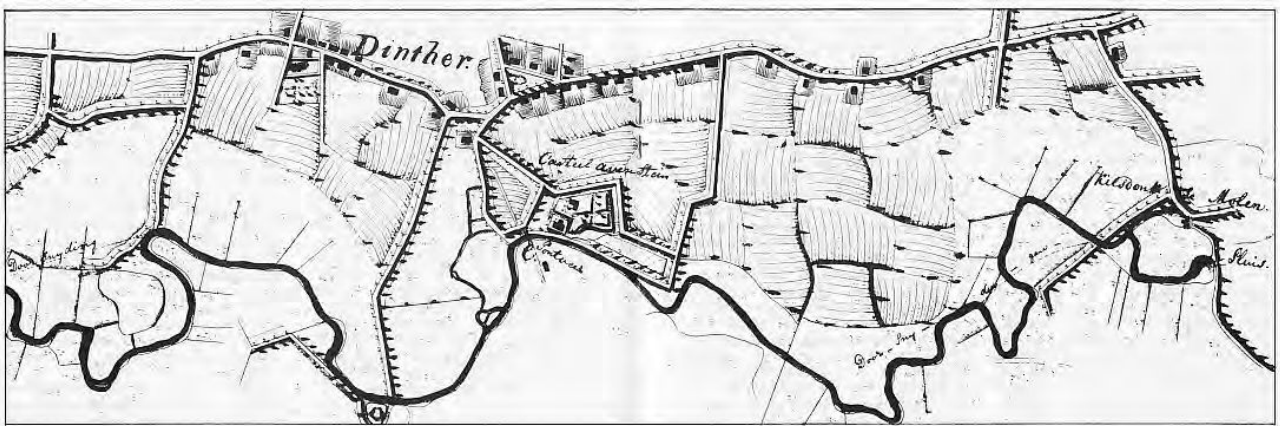
Rixtel in de Aa moest worden aangebracht. De sluis werd gemaakt van hout. Verder moest de rivier op breedte en diepte worden gebracht. Er werd allereerst nagegaan of de rivier 'naar behooren ende volgens oude carten en ordonantien' op de daarin voorgeschreven maten was gehouden. Een aantal van deze voorschriften is terug te vinden in een plakkaat van 10 april 1545. In december 1627 was de Aa van 's-Hertogenbosch tot Helmond geschikt om met platte schuiten te bevaren. De eerste schuit bracht turf naar 's-Hertogenbosch. De reis die in Helmond begon duurde – met de terugreis mee – drie dagen.

De belegering van 's-Hertogenbosch in 1629 is er de oorzaak van geweest, dat van een verder bevaarbaarmaking niets is gekomen. De reeds bereikte verbetering heeft niet lang stand gehouden. De heer van Rixtel n.l. had de verplichting op zich genomen de Aa te Aarle-Rixtel te onder-

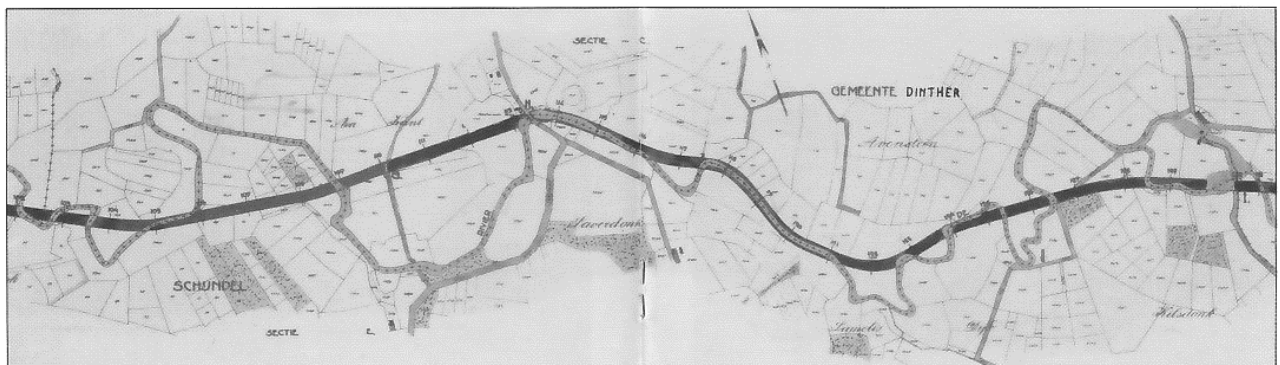
houden. Het onderhoud van de sluis en de overlaat zouden bekostigd worden door 's-Hertogenbosch en Helmond. De heer van Rixtel zou kennis geven wanneer reparaties hieraan noodzakelijk waren. Voor het eerst werd een dergelijk verzoek vermeld in 1650, toen het bijna te laat was. De heer van Rixtel had meer aandacht voor het heffen van gelden van de passerende schuiten, waarbij hij dikwijls meer inde dan was overeengekomen.

Ontwatering

Naast de mogelijkheid om als vaarweg dienst te doen, heeft de Aa altijd de belangrijke taak gehad van de ontwatering. Reeds in 1498 waren er klachten betreffende een onvoldoende ontwatering door de Aa. Om aan deze klachten tegemoet te komen werd toen de rivier uitgediept, verbreed en waar nodig verlegd. In de jaren 1663 en 1664 kwam er weer grote wateroverlast voor



Boven: De Aa in 1816 nabij Dinther. Onder: Hetzelfde gedeelte bij Dinther na de profielvergroting en bochtafsnijding van de Aa in 1938.



in het gebied rond Helmond. De gemeente Helmond besloot toen tot een plaatselijke verbetering. Het was echter niet te voorkomen dat de Aa telkens verzandde, deels ten gevolge van eigenmachtige en daardoor vaak ondeskundige verbeteringen, deels ten gevolge van het feit dat twee zij-armen van Aa, waarvan er een uit de Gemertse Peel kwam en de andere uit Boekel, veel zand met zich mee voerden, dat uiteindelijk in de Aa terecht kwam.

Watermolens

De mensen van vroeger zijn er niet in geslaagd om de Aa een blijvende en meer rendabele bestemming te geven. Ook niet voor korte tijd om de natuurlijke bestemming – n.l. de afvoer van het Peelwater – op een bevredigende wijze te regelen. De Aa mag dan eeuwen geleden dieper zijn geweest en meer capaciteit hebben gehad dan in latere jaren. Eeuwenoud zijn de klachten dat haar vermogen om het afstromende regenwater gedurende het natte seizoen te verzetten, te gering was. Ook de hoger gelegen plaatsen kregen hierdoor wateroverlast.

Dit werd nog erger toen het menselijk vernuft de stuwkracht van het water als drijfkracht voor molens ging benutten. De watermolens zorgden voor een opstuwning van het waterpeil en een vertraging in de waterafvoer. Wanneer de molens op de Aa zijn gebouwd is niet met zekerheid te zeggen. De oudste vermelding is bekend aan het einde van de 13e eeuw. In een oorkonde van 4 december 1300 staat hertog Jan II van Brabant enige gronden af voor gemeenschappelijk gebruik van de ingezetenen van Rixtel, Aarle en Beek. Bij de omschrijving van de grenzen wordt gesproken over een molen op de Schepstal bij de Bakelse Aa. Bij de uitdieping en verbreding van de Bakelse Aa in 1934 werden de grondslagen van die oude molen en de bedding van het riviertje aangetroffen.

Er waren reeds afspraken over de breedte van de rivier gemaakt in 1535 maar er moesten overeenkomsten worden gemaakt over de hoogte waarop de talrijke watermolens 's-zomers mochten keren.

Daarom wendde de Meierij van 's-Hertogenbosch zich tot Keizer Karel V die 10 april 1545 een plakkaat uitvaardigde

“aangaande die pegelen van seeckere watermolens in de Meierij van 'sBosch”. Daarin werd gezegd dat er uit de stad 's-Hertogenbosch en de Meierij een grote menigte klachten is gekomen over schade ontstaan door de handelwijze van de molenaars die het water willekeurig tegenhiel den. Vooral de beemden en broeklanden onder vonden veel overlast. Om de gegrondheid van de klachten te onderzoeken werd door de Keizer een commissie samengesteld die van haar bevindingen rapport moest uitbrengen. Deze commissie uit Brussel was hier werkzaam in juli 1545 en verbleef 31 dagen in het gebied. Er werd besloten orde en regelmaat te herstellen op de molens en bovendien moesten alle onnutte beletsel en die in de rivier waren aangebracht worden verwijderd. Bij alle molens werden maximum peilen vastgesteld of werden overlaten gebouwd, rivier gedeeltes werden uitgediept en er werden boetebepalingen vastgesteld om nalatigheid te straffen.

Klachten over opstuwingen van het water en als gevolg daarvan overstromingen van de lage oevers bleven aanhouden tot in de 19de eeuw.

In de tweede helft van die eeuw gingen enkele gemeenten samenwerken om de Aa-overstromingen terug te dringen. Steeds kwam men tot de conclusie dat de grootste obstakels voor de waterafvoer en voor de verbetering van de hele rivier de daarop gebouwde molens waren. Deze aan reglementen binden – het was eeuwenlang gedaan – had niet het gewenste resultaat gehad, en er was geen rechtsgrond te vinden om de molens op te ruimen.

Het enige dat overbleef was een overeenkomst te sluiten met de eigenaars van de molens om zodoende de molens op te kopen en af te breken.

Andere oorzaken van wateroverlast

Lange tijd is het dan weer stil rond de Aa. Na 1750 komen er aanvankelijk slechts af en toe en met grote tussenpozen, maar later weer meer klachten. Vele hiervan schijnen een gevolg te

zijn van het graven van de Zuid-Willemsvaart in 1826. Deze klachten betreffen voornamelijk hooi- en weilanden rondom Helmond, Aarle-Rixtel, Beek en Donk en Gemert. Gedeputeerde staten hadden in 1827 bevel gegeven de Aa uit te diepen op kosten van de Provincie. Om de bovengenoemde overstromingen ongedaan te maken was een extra uitdieping nodig tussen de Erpse sluis en Helmond.

In 1856 wordt voor het eerst de noodzaak van een waterschap overwogen.

Het waterschap in ontwikkeling

Tot dusver had voornamelijk het bovengebied van de Aa zich in het koor der klagers van zich doen horen. Toen in het benedengebied de nood aan de man kwam, klaagde men daar niet alleen, maar zocht men ook daadwerkelijk naar een oplossing voor de moeilijkheden. In 1863 kwam nl. een aantal eigenaren in het benedengebied (van de Beusingsche brug tot Den Bosch) overeen om gezamenlijk te komen tot verbetering van dit riviergedeelte. Ze vroegen de Staten hiervoor een waterschap op te richten onder de naam 'Beneden Aa'

Dit streven had succes en nog datzelfde jaar riepen de Staten een waterschap van die naam in

het leven met een oppervlak van 360 ha.

Dit waterschap heeft inderdaad de benedenloop van de Aa verbeterd. In 1952 wordt het opgeheven en opgenomen in het waterschap De Aa. Het totale oppervlak van waterschap 'De Aa' is dan 83.800 ha.

Verdere ontwikkelingen

De taak van het waterschap heeft sinds zijn oprichting wel enkele belangrijke wijzingen ondergaan. Op 24 juli 1956 besloten de Staten van Noord-Brabant aan het waterschap, naast de waterafvoer, ook de waterzuivering op te dragen. Op 1 juli 1958 vindt tenslotte afronding plaats van wat men kan noemen, de zorg voor de gehele waterhuishouding in het gebied van het waterschap. Zo is het waterschap 'De Aa' uitgegroeid tot een "all-in" waterschap. In de jaren 1993 – 2000 gaat het waterschap werken uitvoeren die een verdergaande verdroging van landbouw- en natuurgebied moeten tegengaan.

Enkele cijfers:

De rivier de Aa is 65 km lang en begint in de buurt van Meijel (L). Het verval over deze lengte bedraagt ongeveer 30 meter. Ongeveer 100 zijtakken (beken en waterlopen) komen rechtstreeks in de Aa uit. Maximaal voert de Aa in

's-Hertogenbosch 75 m³ water per seconde af. Dit komt echter maar ca 1 x per jaar voor. Onder normale omstandigheden varieert de afvoer tussen 3 en 9 m³ per seconde. Voor de waterbeheersing zijn ca 700 stuwen gebouwd en 21 gemalen in bedrijf.

Er kunnen verschillende namen worden gebruikt om een beek aan te duiden zoals aa, graaf, loop, run, leij, rijt of riet.

?
?

Profielvergroting en bochtafsnijding in 1938.



Hintham / Rosmalen en de Aa

In het bovenstaande historisch overzicht hebben we kunnen lezen dat er in de loop der jaren veel overlast is geweest door dit riviertje.

Deels door natuurlijke oorzaken, zoals hoog water door veel regenval, hoge waterstand in de Maas, waardoor de afwatering van bijvoorbeeld Aa en Dommel problemen opleverde.

Maar ook menselijk ingrijpen was dikwijls de reden van grote problemen.

Langs de Aa waren diverse molens actief en de molenaars namen het dikwijls niet al te serieus met de voorschriften.

Ook tussen Hintham en de Beusingse dijk stond in het verleden een molen namelijk de molen van de Ingeland. Op oude kaarten wordt deze molen aangegeven. Maar ook later waren er regelmatig overstromingen. De lager gelegen weilanden langs de Aa stonden dan ook regelmatig onder water, soms zo erg dat de familie Huijbregts hun boerderij vanaf de Rechtse dijk

alleen met een bootje kon bereiken. Deze boerderij stond, waar later het – nu weer afgebroken – viaduct Kloosterstraat / Jan Heijmanslaan is gebouwd.

Voor de Hinthamse jeugd was het feest als het ondergelopen gedeelte langs de Aa 's winters bij flinke vorst dicht vroom en er vanaf het IJzeren kind tot achter Berlicum geschaatst kon worden. Het was dan één grote dichtgevroren vlakte met ongekende mogelijkheden.

Een groter probleem was de stank, die vooral 's zomers de bewoners van vooral Hintham-zuid parten speelde. Toen rond 1962 voor dit nieuwe gedeelte van Rosmalen plannen werden omgezet in daden, was voor de laaggelegen bouwplaats snel een oplossing gevonden. Met de grond uit het Heijmansgat werd de bouwplaats opgehoogd zodat niet meteen bij een hoge waterstand alles onder water zou komen staan.

Maar met de waterkwaliteit van de Aa duurde het jaren voordat men eindelijk van de vreselijke

rioollucht was verlost. De oorzaak lag in het feit dat stroomopwaarts veel bedrijven en boerderijen hun afvalstoffen nog konden lozen in de Aa, waardoor er bijna geen zuurstof meer in het water zat.

Er was door deze vervuiling dan ook geen vis te bekennen in deze rivier. Gelukkig is ook dit probleem verholpen en kan er nu weer volop gevist, gevaren en gewandeld worden in, op en langs de Aa. Zelfs Sint Nicolaas heeft een aantal jaren geleden de Aa ontdekt als aanlegpunt voor zijn bezoek aan de Hinthamse jeugd. De in 1976 aangelegde brug is een perfecte landingsplaats voor de goedheilig man en zijn gevolg.

Het huis van de familie Huijbregts in het water. Het bootje was de enige verbinding met de droge wereld.



De Ecologische Hoofdstructuur

Nederland is een druk bevolkt land en om er voor te zorgen dat iedereen gemakkelijk van a naar b kan komen zijn er heel veel wegen, kanalen en spoorlijnen aangelegd. Hierdoor is het voor veel wezens in de natuur steeds moeilijker geworden om zich te verplaatsen. Ze zijn daardoor gedwongen om te leven in kleine gebieden met alle gevaar van inteelt en zelfs uitsterven. Om dit te voorkomen heeft de Nederlandse overheid in 1990 de EHS, de Ecologische Hoofdstructuur, in het leven geroepen.

Deze EHS wordt de groene ruggengraat van ons land en moet volgens planning in 2018 voltooid zijn. De aankoop van de grond wordt door de overheid betaald.

Wat is een EHS? Een ecologische hoofdstructuur is dus een netwerk van met elkaar verbonden natuurgebieden, dat zich uitspreidt over Nederland.

De EHS wordt als het ware de groene ruggengraat van ons land, die structuur en vitaliteit

geeft aan het omringende gebied. Door de gebieden goed met elkaar te verbinden, zorgen ze ervoor dat planten en dieren grotere overlevingskansen hebben.

De Rosmalense Aa

In het kader van deze EHS wordt de Rosmalense Aa dus een ecologische verbindingszone tussen Berlicum, via De Wamberg en de polder (wat er nog van over is) naar de Maas in Empel.

Daar komt hij samen met de omgelegde Zuid-Willemsvaart uit in de Maas. Hierdoor zal het dus voor diverse dieren (denk bijvoorbeeld aan kikkers en salamanders) maar ook planten, waarvan zaden en stukken wortels stroomafwaarts drijven, mogelijk zijn een groter gebied te bestrijken dan voorheen met meer kans op voortbestaan.

Bron: Historische gegevens over de rivier de Aa en het ontstaan van het Waterschap de Aa.



In Hintham nabij het natuurgebiedje De Hasselt profiteren schaatsers van de ondergelopen weilanden grenzend aan de Aa.

Brood op de plank

Harry Coppens

Voor het dagelijks brood moest de boer niet alleen zijn leven lang hard werken, hij moest het ook zelf maken en er voor zorgen dat het wekelijks vers op tafel kon komen; m.a.w. hij moest het zelf bakken. Brood op de plank”, ’n eeuwenoud gezegde. Altijd hebben mensen gewerkt voor hun dagelijks brood.

Brood op de plank betekende voor de meesten op het platteland gewoon het graan zaaien en maaïen, dorsen en malen. Met dat verkregen meel kon je, met de nodige ingrediënten en de juiste behandeling op het goede moment een lekker eind product bereiden: het ‘zelfgebakken brood’. Wat rook dat lekker, en ‘t smaakte nog beter. Maar warm brood was ongezond, daar kreeg je buikpijn van! Zo hadden moeders wel eens een ‘leugentje om bestwil’ ‘n Enkele keer werden appelbollen mee gebakken; sjonge, sjonge, wat konden die heet zijn, bij de suiker en kaneel. Dat deed je maar één keer, je mond verbranden.!

Hoe ging dat brood ook alweer?

Daags tevoren, na school, werd voor één kwartje gist gehaald in ‘n winkel. Dat zat in een puntzakje; meermalen om en om dichtgevouwen, want je mocht er onderweg niet van eten; je kreeg dan een dikke buik. Eerlijk gezegd, gist was niet lekker genoeg om ‘t risico van de dikke buik te nemen. Hij kon ook een kruikje bij de brouwer halen, die hem altijd in voorraad had. De andere dag begon ‘t bakken. Eerst deeg maken van meel, melk, zout en ...de gist. Alles naar verhouding, beetje bij beetje toevoegen en heel goed mengen. Hoe vaster het aan elkaar kleefde, hoe zwaarder het kneden werd. Er werd zuurdeeg (desem) aan toegevoegd om het “rijzen” te bevorderen, met handen en armen “gemengd” worden, d.w.z. er kwam zoveel water bij als nodig was om een rulle, stijve massa te verkrijgen; dit mengsel werd met zakken afgestopt om er de

warmte bij te houden en bleef dan een 20 minuten liggen. Daarna moest die massa terdege gekneet worden tot een vaste deeg. Hiertoe stroopte bakker of knecht de broek op tot boven de knieën,

waste voeten en benen en stapte in de trog om met het “treden” te beginnen. Dit was een zwaar werk, vooral als het deeg aan de stijve kant gehouden moest worden. Had het na ca. een half uur treden de vereiste stijfheid verkregen, dan werden er weer zakken over gespreid en bleef het een tijd lang liggen om te “rijzen”. Dat kan alleen maar op een koele plaats, tochtvrij en afgedekt met een deken.

Ondertussen werd de oven helemaal witheet gestookt. De gloeiende houtskool werd naar de kant geschoven met de “rakel”. Dan werd de deeghoop opgedeeld in tien of meer parten, waarna ze tot broodvormen gerold moesten worden. Nog wat melk aan de bovenkant aanbrengen, voor het bruine kleurtje straks. Met een gladde houten plaat, aan een lange steel vastgemaakt, (naam mij niet bekend) werden de broden één voor één de withete oven ingeschoven. Als ze, bruin kleurend, lang genoeg hadden gebakken werden ze weer met die houten plaat uit de oven gehaald en langzaam afgekoeld, weer afgedekt met dezelfde deken. Nog wat op te ruimen en het karwei was weer plat.

Sommige oudere huizen hadden buiten ‘n vrijstaand bakhuis (bakeest, bakkist). Toen in de dertiger jaren meer nieuwbouw kwam van boerderijen, werd de bakoven in de bijkeuken gebouwd. Vaak werd daaronder ‘n keldertje gemaakt voor het vorstvrij bewaren van aardappels en wortels, maar ook van knollen van bloemen en planten.



Pastoor Jan de Nijs: le curé et la pipe

Gerrit Mol

In 2010 is het honderd jaar geleden dat de Annakerk in Hintham werd ingezegend. Er zal ongetwijfeld veel aandacht voor zijn. Op deze plek wil ik wat persoonlijke herinneringen ophalen aan pastoor Jan de Nijs die van 1966 tot ongeveer 1985 pastoor van de Hinthamse parochie was.

Zoals in die tijd gebruikelijk was, zat de pastoor uiteraard in het bestuur van de Mariaschool, de “oude” meisjesschool, vlak naast de kerk. Jan de Nijs liet echter het werk over aan de leken-schoolbestuurders. Hij bezocht wel vaak de vergaderingen, maar vond dat hij geen verstand had van onderwijs. Hij vond dat een taak van ouders en leerkrachten zelf. Wel bezocht hij vaak de school en gaf dan godsdienstles. Dat ging hem niet echt goed af. Het was de tijd van grote veranderingen in het onderwijs, maar ook in het geloofsleven. Met beide had De Nijs het

moeilijk. Hij was nooit de man van de zekerheden en liet dat ook merken. Wel was hij een man die hield van mensen, hij kon niet zonder. Iedereen vond hem een echte opa-figuur. Als de pastoor in de klas kwam, legde hij zijn onafscheidelijke pijp op de vensterbank in de gang en kwam dan de klas binnen. Hij vroeg aan de betreffende leerkracht waarover hij het moest hebben en begon dan met dat onderwerp. Als dat toevallig over Pinksteren ging, kon hij goed eindigen bij de motor van zijn buurman. Als hij al tot een einde kwam.

Vaak was het verhaal chaotisch en zat vol grappen. De kinderen lagen krom van het lachen, de leerkracht kromde haar of zijn tenen. Als de blikken van de juf of meneer van achter uit de klas de leerlingen ook niet meer rustig konden krijgen, gooide Jan de Nijs er het bijltje bij neer. “Jullie luisteren niet,” zei hij dan en wandelde vervolgens naar de volgende klas. De leerkracht kon dan de orde gaan herstellen. De kinderen hadden natuurlijk helemaal geen hekel aan de pastoor. Daar kwam nog bij dat Jan de Nijs de gave had om met enkele streepjes een leuke strip-achtige figuur op het bord te zetten.

De leerkrachten hadden overigens graag met Jan de Nijs te doen. Hij was een zeer aimabel en humoristisch mens en voelde zich als een vis in het water in de personeelskamer. Bij talloze activiteiten was hij actief aanwezig, zeker als het om feestjes ging. Zo waren we een keer met het hele team bij een chinees restaurant, waar de bediening nogal lang op zich liet wachten. De pastoor was niet de beroerste en liep de keuken in om te helpen bij de afwas. “Jullie hebben het hier veel te druk,” was zijn manier om aan te geven dat het toch wel erg lang duurde voor het eten op tafel kwam.

Elke maandagochtend kwam het kerkbestuur bij elkaar om de lopende zaken te bespreken. Dat betrof dan vooral praktische zaken: financiën en huisvesting. Het ging er daarbij gemoedelijk aan toe. Ik heb zelf gezien hoe een fles met iets wat op water leek, binnen handbereik stond!



Het onderhoud van de pastorietaan kostte niet veel: Jan de Nijs werkte graag en goed in zijn taan. Hij had hem ludiek ingericht: bankje hier, stoeltje daar. Zo zag ook zijn werkkamer eruit. veel had hij niet nodig voor zichzelf. Eén keer mocht ik per ongeluk een blik werpen in de wijnkelder: Jan de Nijs was een kenner en liefhebber.

Enkele dagen per week had de pastor een huishoudster, later een jongere kracht. Ze werden beschouwd en behandeld als een welkome huisgenote. Minstens één keer per week ging pastor De Nijs ergens in het mooie Brabantse land wandelen. Hij had daarvoor enkele zeer goede priester-vrienden.

Natuurlijk kende De Nijs veel van zijn parochianen. Hij fietste heel wat af tussen zijn schapen. Op een aantal plekken kwam hij heel vaak, die bleef hij ook na zijn pensionering trouw en hij ontving hen graag in zijn latere woning in Groesbeek.

De vieringen in de kerk kostten hem niet veel moeite. Zijn preken zaten vol spitsvondigheden, maar hadden voor mijn gevoel niet zo veel diepgang. Hij wilde vlak bij de mensen blijven. Wel vond hij dat de kerk er netjes uit moest zien. Bekend is het verhaal dat hij tijdens een dienst gestoord werd door duiven boven in het kerkgebouw. Hij rende naar zijn kamer, pakte een buks en verjaagde de vogels. Daarna ging hij verder met zijn gebeden!

Aan het eind van een zeer drukbezochte kerstviering hoorde ik hem iedereen prettige kerstdagen wensen en: "Tot volgend jaar," wetende dat velen dan pas weer opnieuw in de kerk zouden komen. Zo reëel was De Nijs wel.

Zoals gezegd verzorgde Jan de Nijs een parochieblaadje. Samen met de school kocht de parochie op een gegeven moment een stencil-machine en een zogenaamde inbrander. Dat zorgde voor veel gemopper, want er ging nogal eens iets mis met die machines. Jan de Nijs was een handige man met een zeer behoorlijk technisch inzicht. Bij die machines heb ik echter geleerd dat pastoors soms erg driftig kunnen zijn!

In 1981 vierde pastoor De Nijs op grootse wijze zijn veertigjarig priesterjubileum, samen met vele parochianen. Als cadeau vroeg en kreeg hij de start van groot schilderonderhoud in zijn Annakerk. Dit karwei werd later, zoals bekend, op grootse wijze afgemaakt onder leiding van de opvolger van de Nijs, pastor Robben.

Kort na dit jubileum ging pastor Jan de Nijs met emeritaat. Hij ging wonen in zijn geliefde Groesbeek, van waaruit hij veel en mooi kon wandelen. Hij vergat echter zijn Hintham en de vele vrienden die hij daar gemaakt had, nooit.

In oktober 1991 schreef hij nog:

"De aangename herinneringen zijn echter nog fris gebleven en met genoegen denk ik nog dikwijls "aan die schone dagen."

8 december 1995 overleed Jan de Nijs in Groesbeek. Zijn naam leeft, behalve in de harten en herinneringen van velen, voort in het Jan de Nijslaantje, naast de Hinthamse Annakerk.



Pastoor de Nijs tijdens de uitreiking van de Eerste H. Communie.

Zandhazendurp van toen

Het zal in 2005 geweest zijn dat Corrianne Schijvens-van Hassel bij gelegenheid van het 40 – jarig bestaan van het Rosmalens Carnaval een overzicht samenstelde van de geschiedenis van dit jaarlijks terugkerend feest.

Corrianne doorspekte haar verhaal met een schat van foto's uit het archief van de Stichting Vrienden van het Rosmalens Carnaval.

Nu het carnavalsseizoen weer begonnen is publiceert Rosmalla, met toestemming van Corianne uiteraard, nogmaals dit verhaal, nu in zwart-wit. Hier en daar heeft de redactie de vrijheid genomen de teksten enigszins aan te passen. Begonnen wordt bij het allereerste begin in 1966, de oprichting van de Stichting Vrienden van het Rosmalens Carnaval en we eindigen bij carnaval 2004 met Prins Harry d'n Eerste.

Gerrit Mol

Zoals veel carnavalsgemeenten, kent ook Zandhazendurp veel tradities. Het volkslied bijvoorbeeld: M'n eige durpke, geschreven door Toon van Balkum, werd voor het eerst vertolkt door het toenmalige revuegezelschap Levensvreugd. Jo van Hoof zong het volkslied.



Een traditie die tot heden ten dage voortduurt is het bezoek van stichting Vrienden van het Rosmalens Carnaval aan instellingen in Rosmalen zoals Coudewater en De Binckhorst.



In de jaren zestig vond voor het eerst de onthulling van Hannus d'n Heiboer plaats op het plein voor De Kentering. Van daaruit hield Hannus gedurende carnaval een oogje in het zeil op zijn feestvierend volk.

Prins Mart dun Eerste, Mart van Drunen, werd ingehaald vanaf het kleine station aan de Stationsstraat, waar bij hoge uitzondering eenmaal per jaar een trein stopte. Op carnavalszaterdag werden prins en gevolg verwelkomd door hun onderdanen, waarna de sleuteloverdracht (toen nog in besloten kring) plaatsvond in het gemeentehuis.

Carnaval ging van start met een groots Prinsensbal in residentie De Kentering, onder toezicht oog van kasteelheer Bert van 't Schip.

Nog zo'n traditie: de Reuteme-teutrit. Autoclub Quo Vadis nam het initiatief voor een carnavaleske autopuzzelrit die ook nu nog verreden wordt op zondag voor carnaval.

Dit evenement is nog steeds populair en trekt jaarlijks veel deelnemers.

Een van de eerste pronkzittingen. Voorste rij, vlnr.: Prins Mart d'n Urste - R. van Drunen - Jos Heijmans.

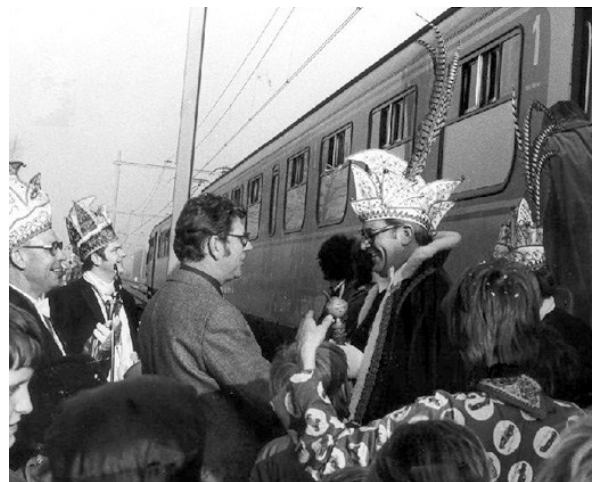
Achterste rij: Jos de Letter - Wiek van Herpen - Theo Derksen - Chel van den Oetelaar.

In 1973 maakt Prins Mart dun Urste plaats voor Prins Mart dun Tweede: Mart van 't Root, met als zijn rechterhand adjudant Mart Bergkamp. In de tussentijd was Zandhazendurp druk bezig geweest met de organisatie van de zogenaamde zittingsavonden. Carnavalvierend publiek, aan lange tafels gezeten, krijgt dan een amusementsprogramma voorgeschoteld met optredens van onder andere tonproaters, Hofkapel en dansmariekes. Voorafgaand aan carnaval zendt de Duitse televisie dit soort avonden ook nu nog rechtstreeks uit.

Aan organisatietalent heeft het in Zandhazendurp nooit ontbroken. Namen als Jos de Letter, Huub van Helvoirt, Piet van Creij, Huib Breuer en Jos Heijmans staan met dik gedrukte letters in de carnavalsarchieven geschreven.

Mart van 't Root bleef twee jaar prins van Zandhazendurp en droeg daarna de scepter over aan Prins Richard dun Urste (Richard Goossens), met aan zijn rechterhand adjudant Bart van de Ven.

In 1975 werd de jeugdraad opgericht; dertien jongens die, onder deskundige leiding van de



Prins Richard d'n Urste wordt in 1975 verwelkomt op het oude station in de Stationsstraat.

heer Ad Janssen de taken van jeugdprins, adjudant en Raad van XI op zich gingen nemen. Acht jaar lang bestond de jeugdraad alleen uit jongens. Op verzoek van basisschool Jeroen Bosch kregen vanaf 1983 ook meisjes de gelegenheid deel uit te maken van de jeugdraad.

Carnaval 1976, het eerste lustrum, elf jaar georganiseerd Zandhazendurps carnaval, met Prins

Richard dun Urste. Tegelijkertijd werd het elfjarig bestaan van Hofkapel De Zandhazen en de dansmariekes gevierd. De Hofkapel begon met dertien muzikanten die allemaal lid waren van de harmonie en onder leiding stonden van kapelleider Albert van Nuland.

De meeste leden bleven die eerste elf jaar lid; Dorus Kerkhof op tuba was het oudste lid.

De hofkapel heeft van het begin af aan een eigen bestuur gehad, waardoor het mogelijk was om ook zonder prins en zijn gevolg op te treden.

De allereerste jeugdraad in 1975 met Prins Olaf I.



De hofkapel werd vooraf gegaan door een tamboer-maître. In het begin was dat Gondje Kerkhof, zij werd opgevolgd door Diny de Laat, daarna Anja van de Liefvoort, Henny Swanenberg, Karin Kerkhof en de rij werd gesloten door Corrianne van Hassel.

Carnaval 1977: Prins Richard dun Urste regeert voor de derde maal over Zandhazendurp met zijn lijfspreuk: "Zoek toch op den vreemde niet, wat het eigen dorp u biedt!". In 1977 bestaat Soos Satisfaction, die altijd nauw verbonden is geweest met het georganiseerd carnaval, tien jaar. Ter gelegenheid hiervan werd op 7 januari een carnavalsplaat van De Zandhupkes uitgebracht. De prins en zijn gevolg brachten in 1977 onder meer bezoeken aan de cafés Marktzicht, De Drie Linden, 't Centrum, 't Mulderke, De Heibloem en café Van der Heijden. Waar blijft de tijd!

Inmiddels zijn we in onze terugblik aangekomen bij het carnavalsseizoen 1978-1979. Een nieuw jaar met een nieuwe prins. Prins Friso dun Urste zwaait de scepter over

Pronkzitting in de tachtiger jaren. Vlnr: De wethouders Ben van Herpen en Henk van Beers en burgemeester Don Burgers.



Zandhazendurp. In het dagelijks leven heet hij Minze Stuiver; hij woont in Rosmalen, maar komt van origine uit Friesland. Aan zijn rechterhand functioneert adjudant Harry Gruben.

Zandhazendurp kent in deze periode al meerdere carnavalsverenigingen: De Doordraaiers, De Heidonkers en De Oetelhaozen.

Wijlen mevrouw Sjaan van 't Root heeft niet alleen de begeleiding van de dansmariekes in handen, ze steekt de dansmariekes dat seizoen ook in nieuwe pakjes. De dansmariekes worden op dat moment getraind door Ria van de Sangen uit Nuland. In november wordt ter gelegenheid van het 15-jarig jubileum een dansmariekestoernooi gehouden in De Kentering. Henk Teulings neemt de voorzittershamer over van Jos de Letter die, vanwege de leeftijd van 65 jaar, conform de statuten moet stoppen met deze functie. Carnavalszaterdag vinden traditiegetrouw de kinderfeesten plaats voor kleuter- en lagere scholen, gevolgd door het feest voor het zorgkind op zondag.

Bij de jeugd regeert Jan d'n Eerste (Jan Gösgens) over het Zandhazenvolk. Voor het eerst moest de jeugd zich door middel van een buut presenteren aan een jury. Het feit dat de jeugdprins echt gekozen werd, bleek goed aan te slaan, want tot op de dag van vandaag wordt de jeugdprins(es) nog steeds op deze manier gekozen.

Dan krijgen we Carnaval 1979; Prins Friso dun Urste regeert voor het tweede seizoen over Zandhazendurp. Bij de jeugd regeert Andreas d'n Urste over Zandhazenvolk. Hintham viert carnaval in de Oetelhaozenhof (De Biechten) en organiseert op carnavalszaterdag een grootse kinderoptocht door de straten van Hintham.

Op de pronkzitting treedt Jo van Hoof dat jaar voor het laatst op met zijn creatie Kobus; hij weet de zaal als nooit tevoren 'plat' te krijgen.

In 1979 neemt burgemeester Molenaar afscheid en vanaf dat moment wordt het openingswoord in de Zandhazendurper geschreven door burgemeester Burgers die zich, naar eigen schrijven, al meteen een Zandhaas voelt.

We maken een klein sprongetje en komen in januari 1981; aan de vooravond van carnaval organiseert Zandhazendurp de Zuid-Nederlandse kampioenschappen Tonproaten. Een volle zaal, een enthousiast publiek, volop leut, kortom een zeer geslaagde avond die jaren later nog steeds wordt georganiseerd.

Een nieuw seizoen, een nieuwe prins. Na vier jaar draagt Friso d'n Urste de scepter over aan Prins Mart d'n Derde (Mart van de Kroft).

Jos de Letter stopt als ceremoniemeester en draagt zijn taak over aan Henk van Beers, toen nog docent op huishoudschool De Bron, nu burgemeester van Roermond.

Het was Prins Mart dun Derde die de dansmariekes als eerste de parels op de steek van de prins noemde en niet onder stoelen of banken stak dat hij zijn pareltjes een warm hart toedroeg.

Het muzikale leiderschap bij De Hofkapel is ondertussen in handen van Toon Kerkhof en vervolgens vindt er in De Kentering een groots dansmariekestournooi plaats.

De altijd vrolijke Prins Mart dun Derde blijft twee jaar prins en draagt vervolgens zijn taak over aan Ton Putman die eerst 2 jaar als zijn adjudant gefungeerd heeft.

In het seizoen 1984-1985 heerst Prins Antonius d'n Urste met aan zijn rechterhand adjudant Aad Balm. Een grote wijziging bij de jeugdraad van XI: voortaan worden er ook meisjes toegelaten, zoals al eerder vermeld, en dat brengt met zich mee dat Zandhazendurp voor het eerst in de geschiedenis een jeugdprinses heeft, haar naam is Prinses Sabine d'n Urste. De dansmariekes presteren goed op de buitendorpse tournooien en slepen diverse prijzen mee terug naar Zandhazendurp, de diverse commissies organiseren de grootste evenementen zoals nog steeds uitverkochte zittingsavonden, tonproatkampioenschappen en ook de optocht trekt wederom door de straten van Zandhazendurp.

Zandhazendurp viert zijn 20e carnaval met jeugdprins Martinus dun Urste. Hofkapel De Zandhazen staat ondertussen onder de muzikale



Kasteelheer Bert van 't Schip wordt door Prins Antonius d'n Urste en adjudant Aad Balm onderscheiden voor zijn verdiensten voor het carnaval in Zandhazendurp

leiding van Theo Veekens.

We zijn in onze terugblik aangekomen bij carnaval 1986, het 2e regeringsjaar voor Prins Antonius d'n Urste. De Kentering kasteelheer Bert van 't Schip verlaat na 21 jaar zijn schip om te gaan genieten van zijn vrije tijd. Slechts weinigen weten dat hij het was die in augustus 1965 de aanzet gaf voor een eigen Rosmalens carnaval. De mini-garde wordt opgericht met als doel, de grote garde bij vertrek van dansmariekes aan te kunnen vullen met meisjes die al wat ervaring hebben. Tijdens de jeugdraadverkiezing zetten zij hun eerste aarzelende dansjes op de planken.

Na twee jaar draagt Prins Antonius zijn taak over aan Prins Frank den Urste (Frank Bos) met

als adjudant Rien van Hassel. Henk van Beers stapt in de politiek en moet daarom zijn functie als ceremoniemeester neerleggen. Jim van Brakel neemt zijn taak over.

Carnaval 1987, Zandhazendurp bestaat 22 jaar en dat moet gevierd worden! De stichting Vrienden van het Rosmalens Carnaval eert de leden die al 22 jaar lid zijn. Om dit jubileum te vieren wordt een H. Mis opgedragen in de Lambertuskerk, gevolgd door een grootse receptie in De Kentering. Uiteraard stond dat hele seizoen in het teken van 22 jaar Zandhazendurp. Dit betekende dus ook 22 jaar Hofkapel De Zandhazen. Na de boerenkiel van de eerste twee jaar gaat de hofkapel al weer enige jaren gekleed in rode jasjes met zwarte pantalon en zwarte kolbak. Tegenwoordig gaan ze moderner gekleed, in een rode kiel met logo-opdruk op de rug. Het lastige hoofddeksel is afgezet.

We gaan verder en komen bij het carnavalsseizoen 1987-1988. Voorzitter Carel van Nunen draagt zijn hamer over aan Tiny van Griensven en prins Frank den Urste gaat zijn tweede seizoen in met zijn motto: Es 't gu, dan gugget.

De Raad van XI is aan vernieuwing toe en plaatst voor het eerst in de geschiedenis een oproep voor nieuwe leden in de Zandhazendurper. Jeugdprins Tim zwaait de scepter over het jeugdcarnaval met Adjudante Gwendolijn en

Raadsheer Erik.

Na twee jaar neemt Prins Frank d'n Urste afscheid; hij draagt zijn taak over aan Prins Peer dun Urste.

Tijdens het 11-11 bal van 1989 wordt de jongste prins aller tijden in Zandhazendurp geïnstalleerd: Prins Peer dun Urste (Pedri van der Plas) met broer Joep als adjudant aan zijn zijde.

Ook de Raad van XI maakt een verjonging door, en de Hofkapel speelt als nooit tevoren. De dansmariekes weten hoog te scoren.

Zandhazendurp gaat zijn 25e georganiseerde carnaval in. Zes jubilarissen, allen vanaf het eerste moment betrokken bij het Zandhazendurpse carnaval, worden gehuldigd. Giel Hanegraaf, Jan Rovers, Wim Rovers en Huub Queckel voor hun 25 jaar bij de Hofkapel en Jos de Letter en Huub van Helvoirt voor hun jarenlange lidmaatschap van de Raad van XI en hun inzet bij activiteiten in Zandhazendurp.

Om de betrokkenheid bij het Rosmalens carnaval te vergroten, wordt de Club van 111 opgericht, een sponsorclub waar mensen lid van kunnen worden die het carnaval een warm hart toedragen. Informatie over de Club van 111 vindt u overigens ook op www.zandhazendurp.nl

1989 is ook het jaar van jeugdprins Johan d'n Urste, zoon van de momenteel succesvolle tonproater Hans Eijkemans.



In 1991 heeft Rosmalen een nieuwe burgemeester, Ralph Pans, en Zandhazendurp een nieuwe prins. Na een regeerperiode van twee jaar draagt Prins Peer de scepter over aan Z.D.H. Prins Hannus dun Urste, in het dagelijks leven Jan van Hassel. Bert Kerkhof is zijn adjudant. Jan begon zesentwintig jaar eerder zijn carnavalsloop-

In 1991 werd het eerste exemplaar van de Zandhazendurper uitgereikt aan burgemeester Ralph Pans.

Vrnl: Sjaan Bruys, Ralph Pans, Jeugdprinses Marielle d'n Urste, Tiny van Griensven en Wim Pennings.



Wethouder Henk van Beers schiet Prins Hannus dun Urste met zijn adjudant Bert Kerkhof weg voor de Reutemeteutrit in 1991.

baan bij de Hofkapel als trompettist. Vervolgens was hij onder meer secretaris van de Raad van XI.

Nieuw in de wereld van het Zandhazendurpse carnaval zijn 'de gastheren', bedoeld voor leden van de stichting die minimaal vijf jaar in de Raad van XI hebben meegewerkt en die het wat rustiger aan willen gaan doen. Zij zijn verplicht om bij enkele activiteiten aanwezig te zijn, voor het overige verlenen ze hand- en spandiensten waar nodig.

De Hofkapel organiseert 'Op de pils bij de Hofkapel' en ontvangt bevriende carnavalsclubs uit de omgeving. Prins Hannus roept de Hannus d'n Heiboer trofee in het leven, bestemd voor een persoon of vereniging die veel voor Rosmalen heeft betekend. Deze trofee wordt nog steeds op carnavalszaterdag op De Driesprong uitgereikt.

Na een regeerperiode van twee jaar draagt Prins Hannus tijdens het 11-11 bal in 1992 de scepter over aan Prins Frank d'n Tweede (Frank van Nuenen). Aan zijn rechterhand adjudant Bert Kerkhof.

De Hofkapel brengt in het voorseizoen een bezoek aan de wijnfeesten in Duitsland en krijgt er zo een nieuwe traditie bij. In de Zandhazendurper stelt een nieuwe carnavalsclub zich voor: vanuit café De Likkepot komt voortaan C.V. De Likkebaerden.

Na een periode van matig carnaval, leeft het feest in Zandhazendurp weer helemaal op.

Zandhazendurp heeft naast de stichting nu drie andere clubkes: C.V. De Deurzetters, De Oetelhaozen en De Likkebaerden. Quo Vadis organiseert zijn 26e Reutemeteutrit, weer zo'n traditie die nog steeds veel belangstelling trekt. De dansmariekjes krijgen, door gedeeltelijke sponsoring van de Club van 111, nieuwe gardepakken. Ze worden gemaakt door Mien van Zuylen.

Seizoen 1993- 1994: een nieuw seizoen, wederom een nieuwe prins. Prins Frank d'n Tweede neemt afscheid en gaat verder als voorzitter van de Stichting Vrienden van het Rosmalens Carnaval. Hij draagt zijn taak over aan Z.D.H. Prins Antonius d'n Tweede (Tony van der Geld) met als adjudant Hans van Bussel. Tony zal deze

In 1994 arriveert Prins Antonius d'n Tweede per eigen vervoer op de Driesprong.



taak maar liefst vier jaar vervullen en staat al snel bekend om zijn lange toespraken; “Wat een spreker is die man!” Tony en Hans zijn de elfde prins en de elfde adjudant in de geschiedenis van Zandhazendurp.

Maandenlang wordt er gebouwd aan de wagens voor de optocht en er wordt veel vergaderd om alle evenementen op tijd rond te krijgen.

Zandhazendurp is er klaar voor, carnaval kan weer beginnen.

Carnaval 1995, Z.D.H. Prins Antonius staat voor het tweede jaar aan de carnavaleske macht. Rosmalen heeft weer een nieuwe burgemeester, Peter van de Velden is zijn naam. Hij ontpopt zich als een echte carnavalsvierder en bovendien speelt hij een aardig deuntje trompet. Helaas wist ook hij de annexatie met 's-Hertogenbosch niet tegen te houden, met Oeteldonk is echter afgesproken dat ieder zijn eigen carnaval blijft vieren onder het motto: Blegt op oew eige!

De Raad van XI heeft ondertussen een flinke verjongingskuur ondergaan en daar werken jong en wat ouder hard samen om Zandhazendurp weer een prachtig carnaval te bieden. De Hofkapel wordt dankzij de financiële steun van hun

Uiteiking van de Hannes dn Heiboer trofee aan Huib Breuer. Vlnr: René van den Heuvel, Prins Antonius d’n Tweede, Huib Breuer en zijn zoon Hans.



eigen vriendenclub in een nieuw pak gehesen. Mede stichtings-oprichter Huib Breuer ontvangt op carnavalszaterdag de Hannus d’n Heiboer trofee voor het vele werk dat hij voor de Rosmalense gemeenschap en met name het carnaval heeft gedaan.

De Club van 111 laat weer van zich horen en schenkt voor de eerste keer de publieksprijs voor de optocht.

Carnaval 1996, Hannus d’n Heiboer trouwt op carnavalszaterdag op De Driesprong met zijn Hanneke en de Hannus d’n Heiboer trofee gaat naar Peter van de Velden. Oetelhaozendam is een carnavalsclub rijker, zij noemen zich De Lindebumpkes met als thuishonk café De Drie Linden.

Carnaval 1997: voor de vierde maal met Prins Antonius d’n Tweede en ditmaal onder toezicht oog van burgemeester Ton Rombouts.

Nieuw in Zandhazendurp: vrouwenband Tisnix, Jeugdhofkapel De Zandhazen en Team Plezier. De muzikanten van C.C. De Biggen en C.C. De Kepkes, die al enige jaren aan de optocht meedoen, zijn muzikles gaan nemen en komen in 1997 voor de eerste keer met een eigen kapel. Zandhazendurp is voortaan letterlijk vol met muziek!

Ceremoniemeester Jo van Grunsven neemt afscheid; zijn zware taak wordt overgenomen door Hans Breuer, zoon van mede oprichter Huib Breuer. Jeugdprinses Jolien regeert over het jeugdcarnaval en mag dat samen doen met de nieuwe Jeugdhofkapel. Zandhazendurp viert zijn 32e georganiseerde carnaval.

Carnaval 1998, Zandhazendurp viert wederom feest: 33 jaar georganiseerd carnaval. Een nieuw seizoen met een nieuwe prins; aan de carnavaleske macht dit jaar Prins Frank de Derde (Frank Voss) met adjudant René van de Heuvel.

De jeugd viert dit grote feest in De Rommelpot en voor de ouderen is er een groots feest in De Kentering met een officiële receptie en een tentoonstelling die uitmondt in een grote reünie.

Tijdens carnaval worden als vanouds Coudewater, Mariaoord, Steunpunt Van Meeuwenhof, De Annenborch en De Binckhorst bezocht. Ook voor het Zorgenkind en de Hevo wordt tijd vrijgemaakt.

De Kèpkjes bestaan vijf jaar en spelen samen met alle andere clubkes de sterren van de hemel.

Carnaval 1999: 't wit blauw, dè blef ik trouw! Jan Hoofs wordt archiefbeheerder van de Stichting Vrienden van het Rosmalens Carnaval en slaat aan het verzamelen. Tony van der Geld wordt voorzitter van de stichting.

De eerste plannen voor een gezamenlijke bouwhal met Oeteldonk liggen op tafel. Anno 2004 bouwen verschillende Zandhazendurpse clubkes in deze hal aan de Ertvelderplas.

Vrouwenband Tisnix start op carnavalsdinsdag met het altijd gezellige Frühshoppen. Bij de jeugd zwaait Prinses Femke de Eerste de scepter; het carnaval is weer als vanouds.

Carnaval 2000, Zandhazendurp maakt kennis met C.C. De Kènderkupas, en De Oetelhaozen organiseren de eerste Hazenkwèk, die zij meteen zelf winnen. Het thema voor dit jaar is:

Da's krek we'k wò.

Nieuw op carnavalszaterdag is de kinderoptocht en Quo Vadis organiseert zijn 33e Reutemeutrit. Prins Frank de Derde neemt tijdens het 11-11 bal in 2000 afscheid en wordt opgevolgd door Prins Kees de Eerste (Kees Noppen) met adjudant Harry van de Berg. Een zandhaas in hart en nieren. Het thema dit seizoen is:

Zo ge 't makt, zo hedde't.

De Club van 111 jubileert en bestaat elf jaar. Voor de oudere jeugd is er voortaan met carnaval een eigen 'honk': Jeugdhonk de Tierelier. De dansmariekjes gooien nog steeds hoge ogen met hun garde- en showdansen en de clubkes repeteren hard om goed voor de dag te komen. De wagens en loopgroepen in de optocht worden ieder jaar groter en mooier.

De Jeugdhofkapel bestaat al weer vijf jaar en Zandhazendurp is weer een clubke rijker: De Zandstampertjes. Zandhazendurp gaat door met

feest vieren!

Carnaval 2002 met voor de tweede maal Prins Kees de Eerste; het thema voor dat seizoen:

Tis vur mekaar. Prins Kees gaat verder met zijn inter-ja net-ja en @l@@f punt eNeL, Zandhazendurp gaat maximaal. Tonproater Hans Eijkemans wordt Brabants kampioen en haalt nog vele andere titels binnen. De intochtcommissie organiseert een tropical carnaval tijdens de intocht op zaterdag. Bij de jeugd regeert Max de Eerste en Tisnix organiseert met veel succes het Grand Gala de Tisnix. Paul Hazenberg wordt de nieuwe ceremoniemeester en neemt daarmee de taak van Hans Breuer over.

Seizoen 2002-2003, een nieuw jaar, een nieuwe prins. Prins Harry d'n Eerste (Harry van de Berg) neemt de scepter over met aan zijn rechterhand adjudant Huub Steenbekkers. Het thema van dit carnaval: We gon d'r vur!

Zoals vele voorgangers ontpopt Prins Harry zich als een waar spreker; bij de jeugd is het woord aan Jeugdprinses Nadiëh de Eerste.

Muzikanten van diverse clubkes werken in een



Prins Kees de Eerste met carnavalsbaby Luna van Hassel die op carnavalsdinsdag 27 februari 2001 werd geboren.

gezamenlijke kapel mee aan de kerst cd voor de Gedachteniskapel. Zandhazendurp heeft er weer een nieuw clubke bij: "Nog eentje dan".

De Hannus d'n Heiboer trofee is voor Pastor Jan Schepers, met name voor zijn inzet voor de feestelijke carnavalsmissen.

Carnaval 2004 met wederom Prins Harry d'n Eerste en adjudant Huub en als thema:

Ut gevuul van Eenighed!

De jeugd viert feest in De Rommelpot en De Tierelier onder aanvoering van Jeugdprins Joost d'n Eerste.

De Zandhazendurper besteedt aandacht aan tradities en geschiedenis en legt uit wat de betekenis is van de waardigheidstekens van de prins en van zijn gevolg.

De Stichting Vrienden van het Rosmalens Carnaval gaat een nieuw tijdperk in. Jaren heeft Fleurie/Dasstov gefungeerd als residentie, nu gaan ze terug naar de plek waar ooit het carnaval werd geboren: De Kentering.

De optocht is mooi en groot en de straten stromen vol met enthousiast publiek; het carnavalsfeest is niet stuk te krijgen! In de Zandhazendurper staat een oproep aan oud-dansmariekes om zich te melden voor een reünie in november 2005. Gigantisch veel reacties hebben ertoe geleid dat alle meiden van de afgelopen 39 jaar gevonden zijn!

Carnaval leeft in Zandhazendurp en dat moeten we zo zien te houden!



Op de Pronkzitting in 1979 treedt Jo van Hoof voor het laatst op in zijn creatie als Kobus.



1992 Vlnr: Jeugdprins Jeroen d'n Derde, Prins Hannus d'n Urste en jeugdadjudant Robert.

Voor u gehoord 54

Harry Coppens

“Zódde ‘s niej nor bed gaon, mènneke?”

Drie jaor waar iej.

“Pap, hoef ik pas um zes uur nor bed?”

Dè is ‘t al, jonge.

“Pap, hoef ik pas um zeuven uur nor bed?”

Dè is ‘t ok al menneke.

“Pap, hoe laot is ‘t dan nog niej?”

Esès m’n tante klótjes hà, dan waar ‘t m’n oom!

(gezegd als iemand vaak ès zegt.)

We zèn mi ons koei van ‘t ijs,

(we zijn onder de pannen.)

Minse diej alles beeter weete, kunne niks mèr leere.

Ge meugt pas weggaon ès oew kumke kaauf is, (het is onbeleefd om meteen na de koffie op te stappen.)

Ons deurke waar te lig,

(wij waren te min.)

Hij mènt dèttiej hil wè is, mèr hij kumt van

stront tot peeperkoek,

(verwaand en van lage afkomst.)

Beeter krap zitte ès rood staon.

Gè moest kerbiet lusse, dan koste vlèmkes pisse,

(gezegd tegen lastige personen.)

Dialectverbetering: Gè meugt langs mèn

zitte....Het is niej langs, het is neffe.

Dan komde gè langs mèn zitte en ikke neeve jou.

Daor leupt gin hen in de weeg,

(afgelegen gebied.)

Hee, moete ‘s effe luistere

Wètter nou toch is gebeurde!

D’r is iets fantasties veurgevalle

Misschien hèddet al geheurd

Ik ben opa geworre

En dè vèin ik toch zò fèin

‘s Oma is ‘r ok hil blij mee

Ze hi bè de bevalling meuge zèin

‘t Is ‘n jungske geworre

mi alles d’r op en d’r aon

Dè zoiets schoons kan groeie

En ‘t is ammol goed gegaon!

Hij is ons irste klèinkeind

Gemaakt dur m’n dochter en d’re man

‘t Is ‘n schoôn gezond kiendje

Jao die twee kunne d’r wel wè van

Zo gaauw è’k ‘t prulleke vaast hà

Vulde ik dè’s èige

Ik zò ‘t van de daake wille roepe

nee zò iets kan ‘k niej verzweige

Dus m’n liefste klèin prutske

Vat oew dùmke nou mar gauw

Ik wens oew ‘n gezond lang leeve

En denker um;Ik hou van jou!

Hier kunde kwèt wè ge op ‘n aander gehòld het,

(gezegd door een drinker in’n urinoir.)

Gebroke flesse maake de miste hèrrie,

(‘t minst weten en ‘t hoogste woord.)

Ons moeder hà ‘t zo druk ès de pan mi

vastenaovend, (heel druk.)

In tèt van nood mèlke we de gèit mi de

nijptang.

D'r waar 's 'n klèin mènneke en dè vroeg òn z'n vòdder: "Is dè waar dè in sommige lande de manne d'r vrouwe niej kende vurdè ze getrouwd zèn?" Zi z'n vòdder: "dè's waar mènneke, mar dè's niej in sommige lande; dè's in alle lande."

Zin de moeder: "Mar nou moete toch 's indenke: ès d'r gin vrouwe waare, dan dachte alle maanskèirels dè ze gin foute hà'n!"

Leeg zakke recht zette, meer kos iej niej,
(niet tot veel in staat.)

Herinneringe òn vruuger
òn al diej dinge van toen.
Sommige wulle we wel vergeete
mar aander gèire overdoen.

Als zakenmensen gewichtig wille doen
gaon ze in 't Engels adverteren
mar vur 'nen brief zonder fouten
moeten ze uurst nog Nederlands gaon leere

In 'n simpel rijtjeshuis
woont 'n hil eenvoudig stel
ze rijen ginnen duren auto
mar gelukkig zèn ze wel

"Es ik laoter groot ben, dan trouw ik mi onze Kees" zei mijn nichtje, toen ze ruim 4 jaar oud was. Kees waar drie jaor ouder en wè wijzer en antwoordde:
"Och ding, dè kunde niej, ge kunt niej mi femilie trouwe!"
En toen zei Ellie weer: "En onze pap en ons mam dan!"

D'r hi nog nooit unne koeiestèrt zó lang vur 't zelfde gat gehange,
(gezegd door iemand die 40 jaar getrouwd was,)

Unnen boeremins laag op stèrve. Hij wier be-diend en de priester zin dèttiej de mins wó helpe op weg nor d'n himmel. "Nee,niks, zin de ster-vende,daor wil ik niej hene. Ik wil nor ons jongens en diej zèn niej in d'n himmel."

Es de baby begint te praote
dan is de moeder blij.
Mar over zestien jaor zal ze zeggen
"Houd oewe grote mond 'ns gè...!"

"Oew ijzere gestel hi oew gered", zin d'n dokter tegen de zieke.
"Mooi zo dokter, dan ben ik oew dus niks schuldig!"

"D'n uurste d'n beste die hier nog 'n teeken van af- of goedkeuring dùrft te geeve, wordt acuut verwijderd uit dees raadzaal".
"Hoera", riep de verdachte.

Hij kumt van Kleef, haauwt meer van de'n heb dan van de geef,
(gierig.)

'n Boerrevrouwke dè al vur de vierde keer moes bevalle, kreeg onverwachts unnen tweeling. De bevalling liep niej hillemaol nor wens. D'r moes gehecht worre. D'n dokter zin in 'n vrolijke bui:
"Nou kunde kieze: zilver- of gouddraad!"
"Doe mar schrikdraad!" waar 't antwoord.

Al stù de koew in de blómkólle, ik moet er nor toe.

Hij heget op zonnen borstrok,
(erg verkouden.)

De stront zit te kort bè z'n hart,
(heetgebakerd.)

De jeugd van tegenwoordig
heeft blijkbaar geld genoeg.
Mar wiej laacht er nog 't hardste?
D'n eigenaar van de kroeg.

Beter 'n kaoi leeve ès unne schónnen dood.

Rustig mar, we zèn ammaol tegelijk ón Posse.

't Is unne goeie mins, mar hij moes hooi lusse,
dan kos iej vur pèrd durgaon.

HEEMKUNDEKRING ROSMALEN

DANKT ZIJN SPONSORS

Boundless Business Consultancy
 Woningstichting De Kleine Meijerij
 Donatus Ond.Verz. Maatschappij
 Timmers Bouwbedrijf bv.
 P.Hoedemakers & Zn. bv.
 Apotheek Rosmalen-Berlicum
 Dinos B.V,
 Ginderzande bv.
 Soos Satisfaction
 Dura Vermeer Bouw Rosmalen bv.
 Dierenspeciaalzaak Nico van den Berg
 Boek en Kantoorhandel Robben
 Grieks-Macedonisch Spec. Restaurant
 Lambermont Groep
 Piels bv. Technisch Installatiebedrijf
 Sanidrome Van Grinsven bv.
 Gebr. Voets Weg- en Waterbouw
 De Kentering
 Car-O-Tech
 Haarmode Peter van Wanrooy
 Huijbrechts & Peters Notarissen
 v.d.Weide Holding
 Bouwbedrijf van Niftrik
 Bouwmans Oliehandel bv.
 Ruitersportartikelen Wilma van Creij

Heihoeven 53
 Weidestraat 2
 Hoff van Hollantlaan 8
 Heikampweg 6
 De Grote Elst 40
 Oude Baan 9
 Weidestraat 32
 Raadhuisstraat 51
 Fort Alexanderstraat 31
 Stationsplein 1
 Oude Baan 3
 Molenhoekpassage 23
 Rodenborchweg 35
 Burg. Wolterstraat 1
 Vinkenveld 6a
 Stadionlaan 167
 Vinkenveld 4
 Dorpsstraat 54
 Hoogstraat 5
 Striensestraat 15
 Hoff van Hollantlaan 5
 Pastoor de Leijerstraat 5
 Friezenstraat 2
 Westeind 2
 Oude Baan-oost 164

5244 GK Rosmalen
 5241 CB Rosmalen
 5243 SR Rosmalen
 5249 JX Rosmalen
 5246 JP Rosmalen
 5242 HT Rosmalen
 5241CB Rosmalen
 5241 BK Rosmalen
 5241 EX Rosmalen
 5241 GN Rosmalen
 5242 HT Rosmalen
 5242 CZ Rosmalen
 5241 VN Rosmalen
 5241 EM Rosmalen
 5249 JP Rosmalen
 5246 JT Rosmalen
 5249 JP Rosmalen
 5241 ED Rosmalen
 5258 BA Berlicum
 5241 AW Rosmalen
 5243 SR Rosmalen
 5246 JA Rosmalen
 5249 JS Rosmalen
 5245 NL Rosmalen
 5244 NG Rosmalen